

de Proosdijkoerier

JAARGANG 35 | NUMMER 3 | SEPTEMBER 2019

DE BEGINJAREN VAN **ONS VERENIGINGSBLAD**

DE PROOSDIJLANDEN NIET HETZELFDE ALS DE RONDE VENEN

WILNIS, EEN PLAATS OM NIET TE VERGETEN

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

Voorwoord

Dit jaar bestaat onze vereniging 35 jaar. Dat is niet echt een bijzonder jubileum, maar wel de moeite waard om er aandacht aan te besteden. Ik ben weer eens gaan bladeren in de eerste Proosdijkoerier van januari 1985. Mooie woorden werden daar geschreven door de burgemeesters van Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis. Er waren toen nog afzonderlijke gemeenten.

Burgemeester Elsen van het toenmalige Vinkeveen schreef heel treffend: "Dat er nu een vereniging tot stand is gekomen die zich met de geschiedenis van onze dorpen gaat bezighouden is om verscheidene redenen van belang. Je zou kunnen denken aan de betekenis daarvan als voedingsbodem voor wat kitscherige nostalgie, maar dat bedoel ik dus niet. Kennis van vroeger, van herkomst, van de wortels, kan een extra dimensie geven aan ons bewustzijn en kan onze eigen situatie, leefwijze en denkwijze wat relativeren en in perspectief plaatsen". En daar is vandaag de dag niets aan veranderd. In de volgende zin schreef hij: "Net zoals het echte reizen dat kan (ik bedoel daarmee niet aan het strand liggen in Benidorm of Dubrovnik), net als selectief lezen dat kan". Deze zin draagt niet zoveel bij aan de zinnen

hiervoor, maar ik kon het niet laten omdat ik dit voorwoord schrijf op 20 minuten afstand van Benidorm.

Inmiddels is onze vereniging een bloeiende vereniging geworden met ongeveer 1.150 leden (40 leden eind 1984)

met een energieke en ijverige schrijversgroep van ons kwartaalblad en een aantal actieve werkgroepen voor documentatiebeheer, genealogie, archeologie, PR en monumenten. Er wordt gewerkt aan het opzetten van een beeldbank zodat we ook historische foto's kunnen laten zien. Kortom, een bruisende vereniging.

Op 19 oktober aanstaande gaan we ons 35-jarig bestaan vieren met onze vrijwilligers. Ook bieden we die dag een Kunst & Kitsch programma met de bekende tv-presentatoren voor onze inwoners die historische objecten willen laten taxeren. Het belooft een mooie dag te worden. ■

Rob Blans, voorzitter

Redactioneel

Ons dubbeldikke jubileumnummer biedt u een reeks van interessante artikelen, gelardeerd met veel foto's en historische illustraties. Natuurlijk kijken we met u terug naar de beginperiode van onze vereniging. Halverwege de jaren tachtig van de vorige eeuw is het allemaal begonnen. U leest, met dank aan Fred de Wit en Arie Bloed, over de aanloop naar de oprichting. Stef Veerhuis beschrijft het enthousiasme van enkele plaatselijke pioniers en de neemt ons mee in de eerste uitgaven van ons kwartaalblad. De viering van het 900-jarig bestaan van Mijdrecht en Wilnis was mede aanleiding tot het oprichten van De Proosdijlanden. Een mooie gelegenheid om de pennenvruchten van Theo de Schrijver hierover nog eens te publiceren.

Chris Woerden vertelt ons wat er rond 1985 in Uithoorn en de Kwakel gaande was, terwijl Joop Frankenhuizen de geschiedenis van Wilnis beschrijft. Ook Fons Compier neemt ons mee naar 35 jaar geleden. Piet van Buul ging in gesprek met enkele actieve vrijwilligers binnen

onze vereniging. Tenslotte besteden we - samen met Bert van Diemen en Onno Stokhof - aandacht aan een andere jubilaris: het 90-jarige Hertha uit Vinkeveen.

Aanvullingen op eerdere artikelen leest u van Nico Röling en Jo Steenstra. Het geheel completeren we met aankondigingen van wat komen gaat: de viering van ons jubileum op 19 oktober a.s. en de lezing na de algemene vergadering van 21 november a.s. Dit alles is rijk geïllustreerd met beelden van activiteiten uit de afgelopen 35 jaar en met een historisch overzicht van de geschiedenis van de Proosdijlanden, gebaseerd op de tien jaar geleden uitgegeven Canon. Al met al zijn we ervan overtuigd dat u met deze editie weer een fraai exemplaar van de Proosdijkoerier in handen hebt. Zoals gebruikelijk wensen we u bijzonder veel leesgenot. ■

Jaap Meulstee, hoofdredacteur

Inlegbladen

In deze Proosdijkoerier vindt u een tweetal inlegvellen. De eerste is bedoeld om in te schrijven voor de antiek-taxatie tijdens onze jubileumviering op 19 oktober. Zie hiervoor ook de uitgebreidere toelichting op bladzijde....

Het tweede blad betreft de aankondiging van het optreden van de Mastrechter Staar in het Rijksmonument Johannes de Doper aan het Driehuisplein op 15 december a.s. Leden van de historische vereniging kunnen tegen gereduceerde prijs toegangsbewijzen bestellen. ■

Bij de voorplaat

In deze Proosdijkoerier

- 93 In aanloop naar onze vereniging
- 95 De beginjaren van ons verenigingsblad
- 99 Wilnis, een plaats om niet te vergeten
- 105 De Postkoets komt eraan
- 108 Een half jaar Uithoorn
- 113 De Proosdijlanden: niet hetzelfde als De Ronde Venen
- 117 Hertha 90 jaar
- 123 Actief voor de Proosdijlanden
- 129 Over Van Doesburg en hun Lindeboom [3]
- 134 Beeldreportage 35 jaar historische vereniging
- 140 Reactie ontginningsverhaal
- 141 Meer regionale proza
- 142 Verenigingsnieuws

Canon

Onderaan de bladzijden in deze Proosdijkoerier vindt u een beknopte geschiedenis van de Proosdijlanden. De meeste afbeeldingen zijn afkomstig van onze Canonposter uit 2009, aangevuld met wat recenter materiaal.

In aanloop naar onze vereniging

door Jaap Meulstee

“ Heden de ... negentienhonderd vierentachtig, verschenen voor mij, Mr. Pieter

Hendriks, notaris ter standplaats

Mijdrecht: 1. Mevrouw Margaretha de Ligter, zonder beroep, wonende

te Mijdrecht, Gijsbert van Stoutenborchstraat

53, geboren te Amsterdam op negentwintig mei negentienhonderd zevenenveertig, gehuwd met

de heer Cornelis Jacobs; 2. De heer Maarten Harmen Cnossen, zonder beroep, wonende te

Mijdrecht, Bozenhoven 109, geboren te Oudega op acht december negentienhonderd vierentwintig;

3. de heer Frederik Jacobus de Wit, verkoop-leider, wonende te Mijdrecht, Maarschalkstraat 9, geboren te Amsterdam op elf maart negentienhonderd zesentwintig. De comparanten verklaarden bij deze een vereniging op te richten en daarvoor vast te stellen de volgende statuten...:

artikel 1. De vereniging draagt de naam Historische Vereniging ‘De Oude Venen’.

Aldus de inleiding van de conceptstatuten, gebruikt in aanloop naar de oprichting van onze vereniging. Uit de hiervan bewaarde stukken (met dank aan Arie Bloed en Fred de Wit) halen we de volgende gegevens:

HET BEGON MET TWAALF

Op 16 mei 1984 stuurt de voorzitter van de commissie 900-jarig bestaan Mijdrecht een brief aan een twaalfstal belangstellenden, die gereageerd hebben op een oproep in het weekblad De Ronde Vener. Deze mensen waren:

dhr. K. Pater (Amstelhoek), mw. en dhr. Jacobs (Mijdrecht), dhr. Q. Heinsbroek (Mijdrecht), dhr. M. Cnossen (Mijdrecht), dhr. J. Kruyt (Mijdrecht), mw. M. Wiarda (Boskoop), dhr. J. Verboom (Mijdrecht), mw. M. van Broekhuysen (Mijdrecht), dhr. F. de Wit (Mijdrecht), dhr. C. de Vree (Vinkeveen), dhr. R. Engers (Mijdrecht) en dhr. Th. de Schrijver (Mijdrecht).

Op 29 mei daaropvolgend kwamen acht van hen bijeen voor een bespreking op verzoek van een voorlopig bestuur, bestaande uit mevrouw Jacobs, de heren De Wit en Cnossen met als voorzitter de heer J. Brugmans. Het ging die avond om de keuze ‘vereniging of stichting’, de naam, het werkgebied, de doelstellingen en de statuten. De statuten van de stichting Oud Uithoorn/De Kwakel golden als voorbeeld.

PERSBERICHT

In vervolg op deze bijeenkomst werd een persbericht uitgegeven:

“Eind mei 1984 heeft een bespreking plaats gevonden met een twaalfstal belangstellenden om te komen tot de oprichting van een historische vereniging. Besloten werd hiertoe over te gaan. Een voorlopig bestuur werd gevormd, bestaande uit mw. Jacobs en de heren F.J.

5000 v. Chr.

5000 v. Chr. Neolithicum (nieuwe steentijd): Eerste bewoning in ons gebied. Het is en blijft vooralsnog zeer onzeker wanneer de eerste bewoners in het gebied trokken, dat we nu de Proosdijlanden noemen. Zie ook het artikel van Joop Frankenhuizen elders in deze Proosdijkoerier.

de Wit en M.H. Cnossen.

*De eerstvolgende bijeenkomst is op woensdag 27 juni 1984 aanvang 20.30 uur in het gemeentehuis te Mijdrecht. Die avond zal onder meer de naam worden gekozen en beslist gaan worden of men voor een verenigings- of stichtingsvorm zal kiezen. Tevens zal het werkgebied worden vastgesteld. De voorkeur gaat uit naar het gebied dat de **Ronde venen** omvat (Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen en Waverveen). Ieder die belangstelling heeft in de geschiedenis van het gebied waarin hij/zij woonachtig is, is van harte welkom."*

Voor de bijeenkomst van 27 juni maakt Cor Jacobs een notitie, waarin hij de vergadering diverse aandachtspunten voorlegt: financiële middelen, huisvesting, secretariaat, gemeentelijke faciliteiten, juridische mogelijkheden en of het gemeentebestuur **vertegenwoordig** dient te zijn. Ook de werkwijze, doelstellingen en activiteiten zijn punten van aandacht.

Op 27 juni waren de volgende personen aanwezig: H.W. van Soest, Th. de Schrijver, M. v.d. Gronde, P. Koster, W. Kruyt, A. van der Harten, A. Waltmann, C. Leeftang, A. Bloed, C.A. de Vree, L. Mur, A. Turkenburg, M. van Broekhuysen, M. van Zijl, J.J. van Rijn, C. Jacobs, M. Jacobs, Q. Heinsbroek, M. Cnossen en F. de Wit.

VERENIGING

In het verslag - verzonden op 23 juli - staat dat door de twintig aanwezigen de keus gemaakt is voor de verenigingsvorm. Over de naam is evenwel nog geen beslissing gevallen. Men wil nog nader advies inwinnen. Het werkgebied zal de Ronde Venen beslaan (Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen en Waverveen).

Eind juli stuurt Piet Koster een brief met een aantal naamsvoorstellen. Zijn voorkeur gaat uit naar Proosdij of Proosdijlanden. Hij merkt daarbij op dat 'het bezwaar dat deze naam niet het gebied dekt van Vinke-

veen en Waverveen (en niet te vergeten Oudhuizen), kan worden ondervangen door bij deze naam niet alleen te denken aan de proosdij van St. Jan, maar aan het oorspronkelijke gebied dat tussen de vier Utrechtse kapittels werd verdeeld.'

Andere suggesties zijn: Sint Marie, Sint Pieter, Oudmunster. De eerder gebruikte conceptnaam Oude Venen heeft te veel klankovereenkomst met Ronde Venen of Groene Venen; misschien denken aan Veld & Veenzijde?!

Uiteindelijk kiest men voor de Proosdijlanden. Later wordt dit om taalkundige redenen veranderd in Proosdijlanden.

OPRICHTINGSDATUM

Op 12 september is - na een voorbereidende bijeenkomst op 22 augustus - een vervolgbijeenkomst. Door de 21 aanwezigen (J. van Cauteren, T. de Schrijver, D. van der Harten, J. van Rijn, M. Kruyt, M. van Broekhuysen, A. Stam, J. Bakker, J. Akkermans, J. Rouwenhorst, R. Kerkhoven, Q. Heinsbroek, C. Jacobs, J. Winkel, M. Hoogma, M. Jacobs, F. de Wit en M. Cnossen) worden de statuten vastgesteld en er wordt een bestuur gekozen: voorzitter Brugmans, secretaris mw. Jacobs en de leden A. Stam (penningmeester) en M. Cnossen (vicevoorzitter). Ook worden vier werkgroepen gevormd: documentatie (F. de Wit), inventarisatie (M. Hoogma), interviews (M. Kruyt) en Publiciteit (M. v.d. Harten).

Op 24 oktober wordt tijdens de eerste algemene ledenvergadering door de aanwezige bestuursleden en 21 leden e.e.a. vastgesteld. Als oprichtingsdatum van de historische vereniging kiest men uiteindelijk voor 20 september 1984, de datum waarop drie bestuursleden (Mw. Jacobs, Hr. F. de Wit en Hr. M. Cnossen) de statuten notarieel hebben laten vastleggen. ■

1000 na Christus

Eerste ontginningen in dit gebied. Het gebied van de Proosdijlanden ligt in wat we nu ook wel het Groene Hart noemen. Tussen de elfde en de dertiende eeuw is dit gebied grotendeels ontgonnen. Vanaf die tijd vormde zich het karakteristieke landschap van de West-Nederlandse veengebieden.

De beginjaren van ons verenigingsblad

door Stef Veerhuis

Het derde nummer van dit jubileumjaar biedt een passende gelegenheid om terug te blikken op ons 35-jarig bestaan van onze vereniging en op de beginjaren van ons verenigingsblad. De uitgave van een verenigingsblad was destijds een logische stap na de oprichting van onze historische vereniging. De oprichting vond plaats op 20 september 1984. Ons blad was en is nog steeds hét middel bij uitstek om het contact met de leden te kunnen onderhouden. Maar zo vanzelfsprekend is het allemaal niet verlopen.

Mijns inziens mogen de jaren daaraan voorafgaand zeker niet vergeten worden. Dan denk ik aan de plaatselijke pioniers, die toen bezig waren om hun herinneringen vast te leggen om die later met ons te kunnen delen. Zonder anderen iets tekort te willen doen, verwijs ik naar de ansichtkaartenboekjes van o.a. P.W. Gille, H. van Soest, H.W. Rademaker, P.Th. Koeleman, P. Koster en Arie Bloed. Boekjes die destijds op persoonlijke titel werden bekostigd en uitgegeven. Met daarin beelden uit de beginjaren van de vorige eeuw die nieuwsgierigheid zouden oproepen. Plaatjes met mensen die enigszins verbaasd in de lens van de fotograaf stonden, wachtend op zijn beloofde vogeltje. Soms voorzien van een geschreven tekst onderaan de ansichtkaart om kenbaar te maken dat het met de afzender goed ging. En niemand maalde erom wanneer de postbesteller nieuwsgierig informeerde, hoe het met 'hun Marie' gesteld was.

In 1980 waren de voorbereidingen gestart om het **900-jarig feest** van Mijdrecht niet onopgemerkt voorbij

te laten gaan. Na enig rondvragen binnen het gemeentelijk apparaat moest burgemeester D. Haitsma toegeven, dat de aanwezige kennis over de geschiedenis minimaal te noemen was. Daarom werd in 1980 aan de heer G. van Wijk opdracht gegeven om historisch materiaal te gaan verzamelen. De achterliggende gedachte was om zo de basis te leggen voor het samenstellen van een gedenkboek en dat uit te geven. Bij de activiteiten waren ook mevrouw mr. J.C. van Joolinge van de secretarie en de heer P. de Gooyert van

1084

Het zegel van bisschop Koenraad

Oorkonde OSU 1, nr. 245. Kopie met vermelding van de quadraginta hovas (veertig hoeven), het latere Wilnis. Een uitgebreide toelichting leest u in het artikel over Wilnis van Joop Frankenhuizen elders in deze Proosdijkoerier.

het gemeentelijk archief betrokken. Het eindresultaat zou dan in mei 1985 in een oplage van 8.000 exemplaren gratis huis-aan-huis worden bezorgd. Een fraai en leerzaam boekwerkje over Mijdrecht met veel herkenning. Hierin bladerend, valt mij op dat de plaatselijke geschiedenis niet beperkt is gebleven tot alleen maar archiefmateriaal. De aanvullende huisbezoekjes van Van Wijk bij menig ingezetene droegen eraan bij dat ook deze verhalen rondom een gezellige koffietafel een herkenbaar vervolg zouden krijgen.

Wat plaatselijke geschiedschrijving betreft, was de gemeente Wilnis hen in 1984 voorgegaan. In opdracht van de Stichting Wilnis 900 jaar, en onder redactie van Drs. A. Bloed, Dr. L.R. Mur en H.W. van Soest, was het boek 'Van wildernis tot Ronde Venen verschenen'. Tijdens deze tijdspanne zou nog meer geschiedenis worden geschreven. Daartoe had burgemeester D. Haitsma in 1983 contact gezocht met prof. dr. C. Dekker van het rijksarchief in Utrecht. Op zijn beurt wist deze bij de dames drs. E.A.G. van den Bent en drs. C.M.P.F. van den Broek, het nodige enthousiasme los te maken. Met als resultaat het boekje 'MIJDRECHT meer dan veen alleen'. Mede dankzij de welwillende sponsoring door Johnson Wax Europlant B.V. en Drukkerij Verweij B.V. kon dat in mei 1985 worden uitgegeven. Het zijn boekwerkjes geworden die door menig historicus en schrijver nog steeds dankbaar geraadpleegd worden.

Burgemeester Haitsma had kennelijk nog zijn twijfels. Tussentijds deed hij een oproep aan de ingezetenen om toch vooral met voorstellen of initiatieven te komen. Zelf was hij van mening dat er wel degelijk belangstelling bestond om een historische vereniging op te richten. *"(...) dat hiervan voor een historische vereniging 'n stimulans uitgaat zodat nog meer uit het plaatselijk verleden op schrift zal worden gesteld."* In eerste instantie reageerden 'slechts' twaalf adspirant historici op zijn oproep in het gemeenteblad 'Over en Weer'. Het was aan de 'Mijdrechtse Courant' om in de editie van dinsdag 4 september 1984 aan haar 21.250 lezers te kunnen berichten, dat Haitsma's stille wens

in vervulling was gegaan. Vervolgens vroeg de burgemeester aan wethouder Jan Brugmans, vanwege zijn ruime kennis en ervaring, de lijnen hiervoor uit te willen zetten. Op 24 augustus 1984 werd de oprichtingsvergadering gehouden. Daar werden de statuten en doelstellingen van de toekomstige vereniging aan de 21 adspirantleden voorgelegd. Het voorstel voor het oprichten van de 'Historische Vereniging De Proostdijlanden' werd nog geen maand later, op 20 september, met algemene stemmen bekrachtigd en later notarieel vastgelegd. Het bestuur bestond uit; Jan Brugmans (voorzitter), Marga Jacobs-de Ligter (secretaris), Max Cnossen (vicevoorzitter) en Adriaan Stam (penningmeester)

Jan Brugmans

Om het onderling contact te kunnen waarborgen vonden men het wenselijk om iets van een verenigingsblad samen te gaan stellen. Zo gezegd, zo gedaan. Het eerste exemplaar van 'DE PROOSTKOERIER' telde 26 pagina's die bijeen werden gehouden met drie nietjes. De redactie werd gevormd door Ans van der Harten en **A. Turkenburg**. Cor Jacobs en Jack de Rooy

Demmerik onder Ter Aa, nova terra, wordt voor het eerst in de gerechten genoemd. Demmerik mogen we zien als de oudste buurtschap van de Ronde Venen. Helaas zijn er amper archiefstukken uit het verleden teruggevonden. Een meer uitgebreide geschiedenis van Vinkeveen is opgetekend in het boek 'Vinkeveen, van Demmerik tot Waverveen' (uitgave van de SPP in 2012).

(drukkerwerk) werden vermeld als medewerkers. Als afbeelding op de blauwe cover was gekozen voor de 'Veentripper', waarvoor toestemming was aangevraagd en verkregen van het Ned. Openlucht Museum te Arnhem.

Doelstelling was om het clubblad minimaal driemaal per jaar te laten verschijnen. Voorzitter Jan Brugmans sloot zijn voorwoord af met "(...) *De uitgave van dit blad zal ertoe bijdragen dat de belangstelling van velen voor de historie wordt gewekt.*"

Wensen met dezelfde strekking werden ook verwoord door de burgemeesters van - de toen nog zelfstandige gemeenten - Mijdrecht, Vinkeveen en Waverveen en Wilnis, resp. D. Haitsma, Th. A.M. Elsen en D.M. Boogaard.

Vanaf pagina negen kreeg een zekere 'Han de Zoeker' uit Waverveen gelegenheid om verhaal te doen over zijn jarenlange speurtocht naar bodemvondsten. Met als resultaat een rijke collectie munten, van 1500 tot 1840, die de Waverveense bodem hem had prijsgegeven. De bijdrage van Piet Gille moest, vanwege zijn grote hoeveelheid herinneringen en het beperkte aantal pagina's, in drie delen worden gepubliceerd. Hij deed verhaal over 'zijn dorp van voorheen' op eenzelfde wijze zoals Wim Sonneveld dat ooit bezongen heeft. Gille had het o.a. over een kleine pittige politiemannetje, Klarenbeek. Je kon, als je bijvoorbeeld een rijbewijs wilde hebben, dit 'gewoon' aan hem kenbaar maken. Enkele dagen later kreeg je dan, na betaling van 25 cent en zonder daarvoor proef te moeten rijden, je rijbewijs.

Het moet keer op keer een hele klus zijn geweest voor Fred de Wit, Leo Claassen en Theo de Schrijver, om maar eens wat pioniers te noemen. Zij zorgden, met uiterst bescheiden middelen en mogelijkheden, voor de samenstelling van het nog prille verenigingsblad. Dat werd vervolgens op de fiets door Max Cnossen, de allereerste bezorger, in de Ronde Venen bezorgd. De gekozen blauwe omslagcover wisselde na de eerste

keer van kleur naar geel. Dit vanwege het feit dat de vier advertenties van sponsors op het achterblad slecht leesbaar waren. Het euvel zelf werd met hulp van een typemachine opgelost, door de advertenties te voorzien van een verklarend

Theo De Schrijver, foto W. Overwater

De eerste vermelding van Mijdrecht dateert uit 1216. Het veenlandschap heeft een kenmerkend uiterlijk. Vanuit de grensriviertjes komt de ontginning van 'de Ronde Venen' op gang. Een langgerekt lint van bebouwing loopt van de kernen Mijdrecht, Wilnis, Oudhuuzyzen via Demmerik, Vinkeveen en Achterbosch naar Waverveen.

Onze eerste adverteerder

onderschrift. In de beginjaren werd de kopij 'tekst klaar' bij de redactie ingeleverd. Na te zijn geredigeerd en samengesteld mocht dit in het gemeentehuis worden gekopieerd. Om vervolgens ieder kwartaal, op een dinsdagavond, de nog losbladige Proostkoerier met een aantal vrijwilligers in het Prinsenhuis bijeen te nemen.

Het voormalige Prinsenhuis collectie 203 - P.W. Gille Mijdrecht

Van begin af aan is men bezig geweest met het kwalitatief verbeteren van ons huidige paradepaardje. In 1989 bijvoorbeeld werd geprobeerd om het blad in een A5-formaat te laten verschijnen, maar dit was zeker geen succes.

Het groeiende ledental droeg ertoe bij dat er twee jaar later uitgekeken moest worden naar - vooral - een betaalbare drukker. Die vond men, na een goed woordje van eindredacteur Leo Claassen bij diens zoon, in Nieuwendam. Wanneer er nadien echter samenspraak noodzakelijk was, bleek de reisduur vaak een probleem. Een reden om na verloop van tijd het toch wat dichterbij te gaan zoeken. Die oplossing werd in 1995 gevonden bij drukkerij Avanti in Wilnis. En gelet op de huidige oplage van 1200 stuks, ging en gaat dat naar

volle tevredenheid. Wat in datzelfde jaar ook wijzigde, was dat wij als Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' verder gingen, dus zonder de letter 't'. Vanwege het feit dat oprichtingsnaam nog eens kritisch tegen een geschiedkundig licht was gehouden. Drie jaar later gebeurde hetzelfde met de naamgeving van ons verenigingsblad, dat wijzigde van 'De Proostkoerier' naar 'De Proosdijkoerier'. Tegelijkertijd wijzigde de layout. Het losbladige aanzien met de welbekende nietjes werd voorzien van een wisselende kleurrijke cover. Wat nooit veranderde was en is nog steeds de inbreng en inzet van al onze vrijwilligers en vrijwilligsters. Zij die vanaf de beginjaren tot op heden met de uitgave van ons verenigingsorgaan betrokken zijn geweest. Het clubblaadje van toen heeft na 35 jaar een totaal andere look gekregen. Je zou het met een gerust hart kunnen omschrijven als een 'historisch magazine' waar menig zustervereniging jaloers op zal zijn. En, laten we dat vooral niet vergeten, met een niet onbelangrijk steuntje in de rug van onze sponsors en trouwe adverteerders. Een blad waar, niet alleen in deze regio, ieder kwartaal door ruim 1.100 leden nieuwsgierig naar wordt uitgekeken. ■

B en W Mijdrecht ca 1975 met Jan Brugmans

Geraadpleegde bronnen.

- De Mijdrechtse Courant 1° jaargang no 2
- De Proostkoerier - 1e jaargang no 1 - 1985
- De Proosdijkoerier - september 2009 met herinneringen van onze oud-voorzitter Piet Grundmann[†]

Waverveen wordt bij het graafschap Holland gevoegd. De Proosdijlanden liggen in het grensgebied van het graafschap Holland en het bisdom Utrecht. Diverse grenswijzigingen beheersen de geschiedenis van de dorpen die nu samen de Ronde Venen vormen.

Wilnis, een plaats om niet te vergeten

door Joop Frankenhuizen

Niet ingewijden zullen zich bij het lezen van deze titel misschien afvragen: “Wilnis, is dat een plaats?” Een enkeling gaat dan meteen het internet op om een antwoord op die vraag te vinden. En wat leest die persoon dan bij Wikipedia? “Wilnis is een dorp in de gemeente De Ronde Venen in de Nederlandse provincie Utrecht, gelegen tussen Utrecht en Amsterdam. De voormalige gemeente Wilnis ontstond uit een samenvoeging van de toenmalige gemeenten Oudhuizen en Wilnis op 13 juni 1857 en ging in 1989 op in de gemeente De Ronde Venen. Wilnis telt ruim 5000 inwoners.” Veel meer staat er niet. Laten we nog eens een korte greep doen in het verleden, met de nadruk op Wilnis.

WAAR KOMT DE NAAM WILNIS VANDAAN?

Gebaseerd op recente geologische onderzoeksresultaten en archeologische ontdekkingen is het redelijk om aan te nemen dat er tussen de 11e en 12e eeuw, toen grote delen van ons land waren drooggevalen, immigratie uit o.a. Noord-Frankrijk is ontstaan. Franse geschiedschrijvers zijn daarvan overtuigd. Immers, het terugtrekken van de zee, na de laatste diepe transgressie, had tot gevolg nieuw land in de lage landen, maar voor de hoge gebieden in Noord-Frankrijk was het een catastrofe. Daar daalde het waterpeil van de rivieren, de scheepvaart liep terug en daarmee de handel. Handelsplaatsen langs de rivieren vervielen en inwoners trokken weg.

Zo ook inwoners uit de Noord-Franse plaats Willishem (de naam is in oude geschriften ook te lezen als Uilishem) die naar **West Nederland** verhuisden en hun vestiging daar Willis noemden. Het verschijnsel dat volkeren, bij een al dan niet gedwongen verhuizing vanuit hun oorspronkelijk stamland naar elders, hun

oorspronkelijke plaats- en riviernamen meenemen en deze opnieuw gebruiken noemen de Fransen “déplacements historiques”.¹

WAT ZIJN TRANSGRESSIES?

De ene geoloog zegt: “Transgressie is het verschuiven van de kustlijn landinwaarts”. De andere noemt het een permanente overstroming ten gevolge van een structurele zeespiegelstijging. Het omgekeerde effect heet regressie. Het gaat daarbij om een relatieve niveauverandering. Bodemdaling resp. -stijging kan de oorzaak zijn, of zelfs de vorming of afbraak van een bodemlaag door veengroei of erosie. Transgressies en regressies, zo blijkt uit recent onderzoek, wisselen elkaar af en kunnen processen zijn die zich over eeuwen uitstrekken. Bij elke transgressie worden lagen klei, zand en kalk afkomstig van de zeebodem op het overstroomde gebied afgezet. Uit bestudering van deze afzettingen - met gebruikmaking van de huidige moderne technieken - kan men een reconstructie maken van de eerdere

¹ De theorie van DelaHaye maakte begin jaren 80 furore: allerlei middeleeuwse en Romeinse plaatsen in Nederland zouden eigenlijk allemaal in Noord-Frankrijk liggen! Op zich interessant als ‘afwijking’ van het gangbare beeld in de ‘mainstream of history’, maar na 40 jaar nog steeds geen ‘gemeengoed’ geworden. (Red)

14e eeuw

De vervinging komt op gang. Turf wordt belangrijk als brandstof voor verwarming van huizen en voor de industrie. Dit mede door de uitvinding van de baggerbeugel.

kustlijnen. Geologisch aanvaard is dat Nederland sinds het begin van de jaartelling drie transgressies heeft meegemaakt. De eerste tussen 500 en 200 vóór Chr. De tweede tussen 250 en 600 na Chr. en de derde tussen 800 en 1000 en die transgressies zijn niet zonder gevolgen gebleven.

HOE GING DAT IN NEDERLAND?

In het begin van de jaartelling zit ons land in een periode van regressie. De zee heeft zich teruggetrokken en eerder overstroomde gebieden zijn weer toegankelijk. Rond het jaar 50 bezetten de Romeinen ons land, vestigen zich langs de grote rivieren en bouwen daar nederzettingen. Twee eeuwen later stijgt de zeespiegel opnieuw. Het rivierwater stijgt mee. Heel **West Nederland** tot aan de stad Utrecht toe komt onder water en wordt onbewoonbaar. Een van de gevolgen is dat de Romeinen zich terugtrekken. Vier eeuwen later begint de zeespiegel weer langzaam te dalen. Eerder overstroomde gebieden vallen droog, rivieren vallen terug in smalle beddingen, metersdik slib en veen komt boven en de Zuiderzee krijgt haar uiteindelijke vorm. Rond 900 vestigen zich op de hoger gelegen gebieden bewoners. Echter tot ver in de 11e eeuw is het gebied tussen de duinstreek en het rivierkleigebied nog steeds een uitgestrekt veenmoeras. Pas wanneer in de 12e eeuw het door dijken van het buitenwater wordt afgesloten, komt ook daar bewoning op gang.

WAS WILNIS TOEN AL BEKEND?

Nee, daar proberen we achter te komen door oude geschriften te bekijken. Het gaat in dit geval om een oorkonde uit 1085, bewaard in het Utrechts archief waarin bisschop Koenraad het kapittel van St. Jan een stuk veenland schenkt. Met dat veenland zou volgens historici Wilnis bedoeld zijn, maar dat wordt in de oorkonde nergens genoemd.

De tekst met betrekking tot het geschonken stuk veenland luidt:

"Ik Koenraad heb hun (het kapittel) nog een ander veenland, dat men gewoonlijk de veertig hoeven

Het zegel van bisschop Koenraad

Zegel bisschop Koenraad

noemt, in Midreth geschonken, dat een zodanige lengte heeft, dat aan de ene kant zij en de inwoners van Abcoude dit veenland gelijk zullen verdelen en hun beide stukken aan elkaar zullen laten grenzen zonder enige tussenruimte. Aan de andere kant van voornoemd veenland (de westkant) echter moet de grens dezelfde zijn als de grens die er lag tussen het Sticht en het graafschap (Holland) en evenals aan de bovenzijde zullen de kanunniken dit land zonder enige tussenruimte bezitten tot aan de grens met het graafschap (Holland). Ik heb hun deze landen op een zodanige voorwaarde gegeven dat, als zij eenmaal bewoond zullen worden, de tienden, het recht om rechtszittingen te houden en de hele kerkelijke en wereldlijke rechtsmacht aan hen alleen zullen toebehooren."

WAS DIE OORKONDE DUIDELIJK?

Niet echt. Een onbewoond stuk veenland dat al een naam heeft. Hoe kan dat? Veertig hoeven wat zijn dat en waar komen die vandaan? Waren die misschien eerder al eerder op papier uitgezet? Was het veenland, toen de oorkonde naar buiten kwam, echt onbewoond? Allemaal vragen met allerlei antwoorden, die pas eeuwen later naar buiten kwamen.

Zo bleek uit onderzoek dat het aangehechte zegel niet uit 1085 kwam. Geconcludeerd werd dat de oorkonde tussen 1180 en 1210 is herschreven omdat de omstandigheden rond de schenking veranderd waren.

1413

Het afwateringskanaal Bijleveld wordt gegraven. Nog altijd zijn delen van dit belangrijke verbindingskanaal terug te vinden in het huidige landschap.

Gezicht op Wilnis (herkomst onbekend)

Volgens Doeleman was de aanleiding voor de vervalsing het feit dat bisschoppen in 1180 leenmannen van de keizer waren geworden, waardoor zij goederen van de kerk in leen hadden. Schenken kon alleen als zij de hoge rechtsmacht konden aantonen en dat kon alleen met de oorkonde. Maar die was er niet meer in 1180. Vandaar een opnieuw geschreven oorkonde die als het origineel uit 1085 moest doorgaan.

HOE GROOT WAS DAT STUK GESCHONKEN VEENLAND?

Als met veertig hoeven bedoeld wordt de hoeveelheid grond waar 40 boerenbedrijven van kunnen leven, dan moeten we eerst de afmetingen van een hoeve weten. De databank van het Meertens Instituut helpt ons daarbij. Een hoeve (mansus) is in die tijd verdeeld in een aantal morgens. Een morgen is de hoeveelheid grond die een boer in een ochtend kan omploegen. Een hoeve omvat **zestien** morgen en een morgen is weer verdeeld in 600 roeden van 14,19 m². Het veenland zou in 1085 en omgerekend in huidige oppervlaktematen

40x16 (600x14,19) = 5.448.960 m² groot zijn geweest, afgerond zo'n 544 ha ofwel 5,45 km²

WANNEER WERD WILNIS DAN ECHT BEKEND?

Wilnis wordt in de achtergebleven oorkonde niet genoemd, maar toen vastgesteld kon worden dat de proost van het kapittel ook in Wilnis de hoge rechtsmacht had, kon er een verband gelegd worden tussen de veertig hoeven in de oorkonde en Wilnis. Proost Peter van de Velde vermoedde al eerder dat de ruilovereenkomst onvoldoende bewijs over de rechtsmacht in Wilnis zou opleveren en liet daarom in 1381 een turbe (enquête) houden, waarbij aan een groot aantal getuigen uit de landen van de proost vragen werden voorgelegd over de rechtsgang in Wilnis en Achttienhoven, vergeleken met die in Mijdrecht. Daaruit bleek dat de toenmalige proost van St. Jan sinds 1323 over veel halsmisdrijven, die zich in Wilnis hadden afgespeeld, recht had gesproken en lijfstraffen had uitgedeeld. Daarmee werd het verband aangetoond tussen de veertig hoeven en Wilnis en dat de proost

1592

De Staten van Utrecht stellen regels op voor vervening, de eerste concessies. Uitgebreide regelgeving is de basis geweest van de belangrijke werkvoorziening die de turfwinning met zich meebracht. Veel familienamen uit de Ronde Venen zijn hiermee verbonden.

van St. Jan in Wilnis de hoge jurisdictie uitoefende. Op de toenmalige vraag of men kan bevestigen of ontkennen dat Wilnis vroeger en ook nu nog veertig hoeven genoemd wordt, antwoordden de meeste ondervraagden dat Wilnis, in de verhoefslaging van de zeedijk, voor veertig hoeven moet meebetalen. Een aantal voegde daaraantoe dat zij niet wisten hoe Wilnis vroeger genoemd werd.

HOE GING HET TOEN VERDER?

Over de ontginning van Wilnis is vrijwel niets bekend. Alleen maar veronderstellingen, meer niet. Was het kapittel echt al in 1085 bezig met de ontginning van het geschonken veenland of kwam dat pas later? Grote onzekerheid, want de tekst in de achtergebleven oorkonde weerspiegelt de situatie tussen kapittel en bisschop aan het begin 12e eeuw en niet die in 1085. Zo concluderen enkele onderzoekers dat de Abcoude-

naren de ontginning van hun gebied in Oudhuizen pas begin 12e eeuw zijn gestart en op het gebied van het kapittel terechtkomen. Dan zou een grensconflict opleveren met de eerder uitgezette veertig hoeven van het kapittel van St. Jan dat opgelost moest worden. Over de eerste bewoners is niets bekend. Die zullen ongetwijfeld geprobeerd hebben zich een weg te banen door het natte gebied en zich in leven hebben gehouden met jacht, visserij en agrarische activiteiten. Rond de 13e eeuw is er sprake van een kerk, maar waar die gestaan heeft en wanneer gebouwd, is onduidelijk. Waarschijnlijk was het een simpel houten gebouwtje op het grondgebied van Oudhuizen.

ALSMAAR WATER

Langzaam aan verandert het landschap. De eerste bewoners konden nog droge voeten houden omdat hun woongebied hoger lag dan de omringende riviertjes.

Gezicht op Wilnis en Oudhuizen, naar het westen toe.

1672

Inundaties tijdens het rampjaar. Tevens 59 woningen in Waverveen afgebrand. De schermutselingen tijdens het Rampjaar hebben ook onze omgeving niet ongemoeid gelaten. De Franse troepen hebben in Waverveen fel huisgehouden.

Maar gaandeweg begon het veen in te klinken, het zakte weg waardoor afwatering lastig werd. Om dat tegen te gaan verlaagden zij het waterpeil in de sloten met als gevolg nog meer inklinking. Overtollig water lozen dwong tot extra hulpmiddelen. Het is in de loop van de vijftiende eeuw de windmolen die uitkomst biedt. Maar dat blijkt in Wilnis van korte duur, want de vervening komt opzetten.

Gedroogd veen (turf) is een goede brandstof. Eerst voor eigen gebruik, later voor de industrie en ambachten in omringende plaatsen. De vraag naar turf stijgt enorm met als gevolg steeds minder veen, maar ook steeds meer water. Boeren verliezen land en agrarische bedrijven dreigen te verdwijnen. Zo hebben honderden jaren turfwinning hun sporen nagelaten. In 1850 zijn de hoofdmiddelen van bestaan in Wilnis en Oudhuizen de veenderij en het maken van boter en kaas. In 1865 telt Wilnis 718 mannen. Maar liefst 500 onder hen zijn veenarbeider. In Oudhuizen is dat 207 tegen 50.

DE RUST KEERT TERUG

Ook de veenderij is geen lang leven beschoren. In 1906 werken in Wilnis (Oudhuizen was toen al met Wilnis verenigd) nog maar 70 veenarbeiders. Het verslag van de gemeente Wilnis over 1913 meldt: *“De toestand van de landbouw en veeteelt is zeer gunstig. Men is begonnen met tuinbouw door het omspitten van weiland. Er zijn 3100 melkkoeien, kalveren en pinken. 600 schapen en 1200 varkens. Daarnaast zijn er 2800 kippen en 200 eenden. Nijverheid kent Wilnis niet. De kleine winkelnering is ongunstig. De inkoop is duur en goederen zijn slecht leverbaar. Van de zeven scheepswerven zijn er nog vier over.”*

In 1926, na de droogmaking van de polder Wilnis Veldzijde, is er nog maar een scheepswerf over. Een periode van rust lijkt aangebroken. Terugkijkend heeft Wilnis niet veel te lijden gehad van de verveningen en de droogmakerijen. Deels omdat de landbouw er altijd een grote rol heeft gespeeld en deels omdat het dorp altijd erg op Mijdrecht gericht was.

VEILING POLDER WILNIS

GROOT 550 HECTAREN

ZEER VRUCHTBAAR LAND.

De humusgronden zijn uitmuntend geschikt voor weiland, tuin- en landbouw, de kleigronden ook voor steenaarde. De landerijen zijn zeer gunstig gelegen onder de gemeente Wilnis, tusschen de dorpen Wilnis en Mijdrecht, aan de vaart en nabij de spoorweg-stations Wilnis en Mijdrecht.

De waterbouwkundige werken en machinerieën verkeerden in zeer goeden staat.

De perceelen worden geveild in kavels van 18 à 19 H.A. in combinaties en in massa.

Op **Woensdag 18 Augustus 1926**, des morgens om **10 uur** (nieuwen tijd) in h. Nutsgebouw te M drecht zullen de perceelen ieder afzonderl worden ingezet en afgeslagen.

en op **Woensdag 1 September 1926** op hetzelfde uur en plaats zullen ze worden gecombineerd en in massa afgeslagen.

Uitvoerige veilingsboekjes met condities en kaarten zijn verkrijgbaar bij den Notaris met de veiling belast. D1783-60

Notaris J. F. W. J. VAN DER HEIJDEN, Mijdrecht.

WILNIS TREEDT NAAR BUITEN

Dat doet de Amsterdamse boekhandelaar en uitgever Isaak Tirion, die veel topografische werken publiceerde. In 1750 laat hij in oud-Hollands schrift weten: *“De hooge Heerlykheid van WILNIS en WESTVEEN, zamen groot zeftien honderd vyf en zeventig morgen, en honderd en zeventien roeden, (ca. 1426 ha.) paalt ten ooften aan Oudhuizen, ten weften aan 't Hollandfche gebied van Agttienhoven, en aan Mydrecht, ten zuiden aan Kameryk, en ten noorden aan Waverveen. Weftveen is flegts een Polder van omtrent honderd en zeftig morgen lands, ten zuidweften van Wilnis, voor 't overige aan den Hollandfchen bodem grenzende, en rondom in eenen dyk beflooten.*

Het Dorp Willis, of Wilnis, legt een half uur gaans beooften Mydrecht, en omtrent een uur van Vinkeveen zuidwaards. 't Is een fraai en wel betimmerd Dorp, waar in de huizen ter wederzyde van een fchoonen en breedten dyk, die in 't midden met boomen beplant is, gebouwd zyn. De Kerk ftaat op het Regtsgebied van Oudhuizen, is groot en ruim, en met een zwaaren tooren, die eene hooge fpits heeft, voorzien. De Predikant, die ook het Dorp Vinkeveen bedient, is een Lid. van de Klaffis van Utrecht. Ook is er eene Roomfche Kerk, waar in de Godsdienft door den Paftoor van

1672

De Staten van Holland besloten na het rampjaar 1672 tot het creëren van De Ronde Venen. Prins Willem III van Oranje beschouwde het optreden van de Staten van Utrecht en de stad Utrecht ten opzichte van de Franse bezetter als verraad. Om die reden was Utrecht uitgesloten van deelneming aan dit besluit.

Mydrecht verrigt wordt. In de Heerlykheid van Wilnis en Weftveen, werden by de opneeming van den jaare 1748, honderd negen en veertig huizen gevonden."

NIET IEDEREEN WAS EVEN GELUKKIG

Een aantal inwoners van Wilnis en Oudhuizen is rond 1847 afhankelijk van de kerkelijke armenzorg. Die zorg wordt voor een groot deel bekostigd uit de opbrengst van haardas. As van verbrande turf levert potas of kaliumcarbonaat, wat in de zeepindustrie gebruikt kan worden voor de bereiding van zachte zeep.

Het ophalen en afleveren van die as is, net als in Mijdrecht, een samenwerkingsverband tussen het roomse armbestuur en de gereformeerde diaconie. De verdeling van de opbrengsten van haardas in Wilnis heeft veel voeten in de aarde. Dat jaar moest de gemeenteraad er zelfs aan te pas komen om de gemoederen tussen de roomse en gereformeerde armmeesters te sussen. De pastoor wilde een verdeling naar gelang de religie van het aantal armen tussen Driehuis en Oudhuizen (overwegend katholiek toen), de predikant wilde de helft van de opbrengst. Maar de landdrost in Utrecht had eerder beslist dat de verdeling naar rato van het aantal lidmaten moest gebeuren. En daar bleef het bij.

Net als in Mijdrecht had ook Wilnis een ashaalderij die het ophalen van turf as verzorgde.

Wekelijks of meerdere malen per week ging de asman met paard en kar langs de huizen aan de Wilnissse dijk tussen de korenmolen en Driehuis en haalde er de klaargezette tonnen op. De as werd opgeslagen in de asschuur aan 't Hoge End (achter Herenweg 252) en bleef daar tot het per boot werd afgevoerd. De ashaal-

derij in Wilnis heeft ruim een eeuw geduurd. Het startte in 1777 en eindigde in 1886.

ZIJN ER NOG ANDERE BRONNEN?

Ja zeker. In 1995 laat een opgraving in de Dorpsstraat van Wilnis zien dat op drie meter diepte onberoerd veen zit waarin materiaal uit de dertiende eeuw is gevonden. Vijf blootgelegde paalkoppen laten zien dat er op de plek waarschijnlijk een huis heeft bestaan. Alleen is het niet duidelijk waar die vijf palen thuishoorden, in de woning of in de stal. Om dat uit te vinden zou er verder moeten worden gegraven, maar daar was geen tijd en geen geld voor. Het blootgelegde toont tevens aan dat er in de tweede helft van de dertiende eeuw langs de Dorpsstraat in Wilnis mensen hebben gewoond en dat het dorp in 1995 dus minstens 700 jaar oud is. De vondsten - restanten van palen, een tweetal haardplekken met aslagen, verharde kleiblokjes, strodeeltjes en aardewerkvondsten uit die tijd - geven het beeld van een bouwwerk waar de muren bestaan hebben uit verticaal in de grond gestoken palen met daartussen een vlechtwerk van wilgentenen. Het doel van de opgravingen destijds was de vroegste sporen van bewoning in Wilnis te traceren en dat lijkt gelukt. ■

Geraadpleegde Bronnen

- 'Transgressies en hun gevolgen', door dr. W. Bruijnesteijn van Coppenraet, informatie van website www.brucop.com
- Archief gemeente Wilnis
- 'Het Kapittel van Sint Jan te Utrecht', (1998) door E. N. Palmboom
- Eerder gepubliceerde artikelen in de Proosdijkoerier (J. Frankenhuizen)

1770

Fundering van het Proostenhuis te Mijdrecht gevonden. De vermoedelijk plaats van het Proostenhuis is ter hoogte van de huidige Rondweg in Mijdrecht. Ter plekke is een herinneringsbord geplaatst. Een uitgebreide beschrijving is te vinden in de SPP-publicatie van Fred de Wit uit november 2015.

De Postkoets komt eraan!

Onder deze titel zag in juni 1985 een publicatie van Theo de Schrijver uit Mijdrecht het licht. Theo was een zeer gewaardeerd lid van onze vereniging en een verdienstelijk auteur uit de beginjaren van onze vereniging. Het boekje werd uitgegeven door de handelsvereniging Mijdrecht in het kader van de activiteiten rond het 900-jarig bestaan van Mijdrecht. Enkele fragmenten van dit boekje delen we op deze pagina's graag opnieuw met u.

Voorwoord

*De liefde tot je dorp of geboortegrond, wordt niet enkel bepaald, waar je wieg eens stond.
't is meer de hartelijkheid die je zult ondervinden en de groeiende kring van kennissen en vrienden
of een oude dame, die haar wandeling begon, mij aankeek en sprak 'heerlijk mijnheer, die zon!
Een wildvreemde, die ik elke zondag ontmoet en mij steevast met een 'goeie morgen' begroet.
Al deze weldaden die over je komen bepalen de liefde, voor 't dorp waarin wij wonen.*

*En terwijl ik mij in mijn hobby uitleefde en de eertijds woel'ge dagen van Mijdrecht beleefde
de stormaanval zich aan mijn ogen ontrolde en de inwoners zag, die het dorpje uitholde,
was daar een kennis, die informeerde toen, wat ik met al die enveloppen ging doen.
Oh louter voor mijzelf, omdat het mij boeide hoe ons dorp door d'eeuwen heen bloeide en groeide,
hoe het weerstand bood aan't addergebroed en verdedigde, haard en goed.*

*Maar al met al, hij wist mij te bepraten, om het vooral niet in de boekenkast te laten,
doch de inwoners kennis te laten nemen hoe het er aan toe ging in de Ronde Venen.
Kortom, hoe het Mijdrecht eertijds is vergaan. Welaan, kijk maar, de postkoets komt eraan!*

w.g. Th. De Schrijver

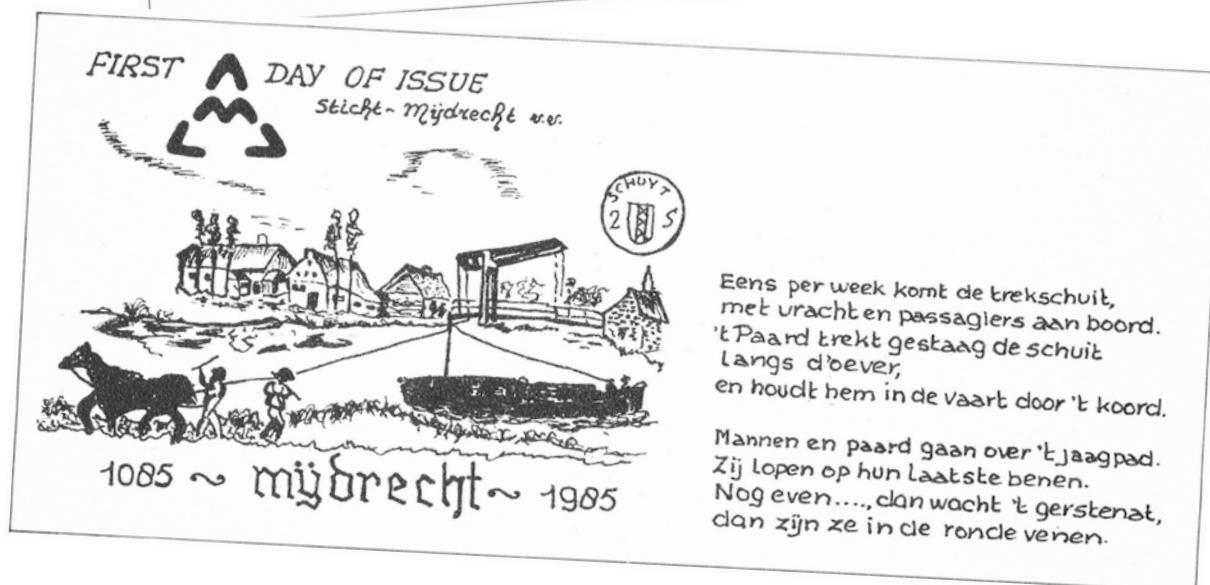
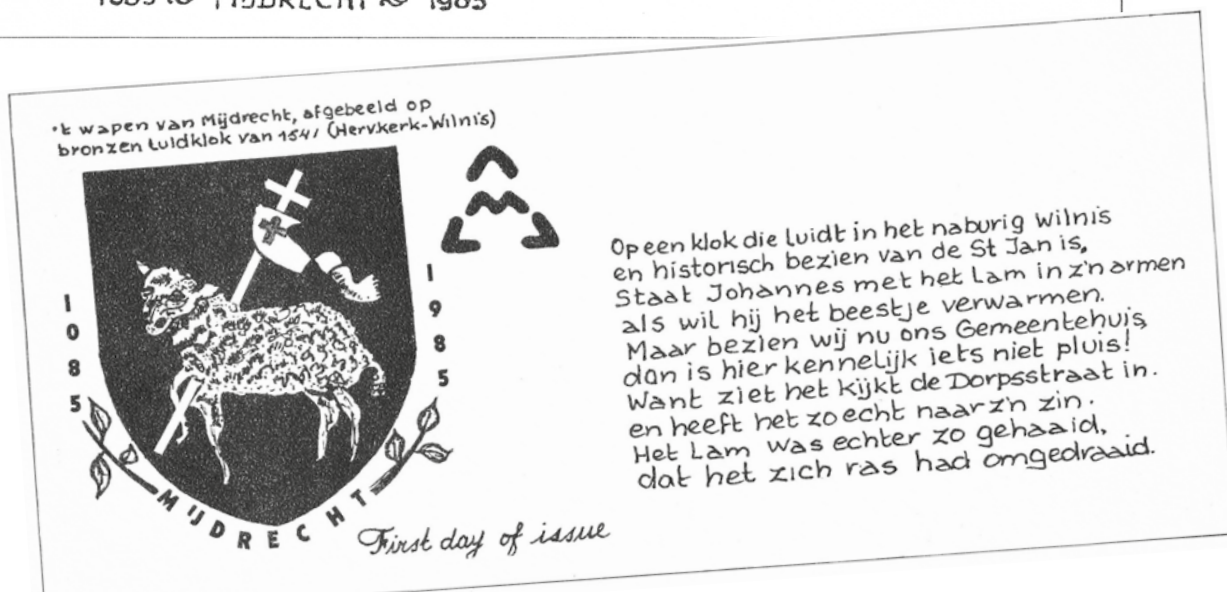
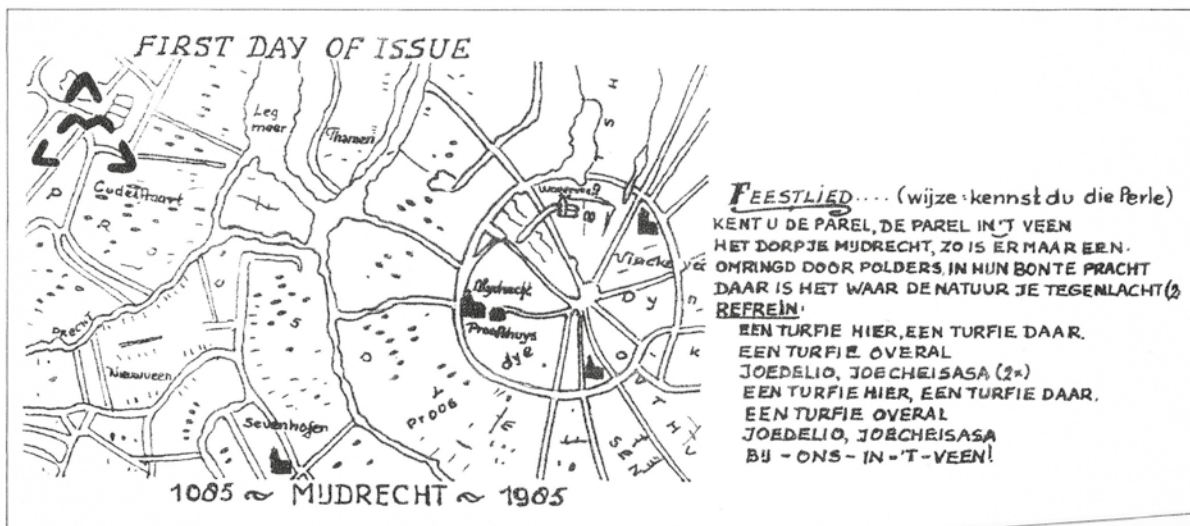
1789

Plan voor het droogmaken van de drie bedijkingen.

1791: Ringdijk Eerste Bedijking.

1852: Eerste Bedijking droog. De Mijdrechtse droogmakerij maakt tegenwoordig deel uit van het Hoogheemraadschap Amstel, Goot en vechtstreek.

1819

Waverveen wordt weer bij Utrecht gevoegd (overgang op 1 januari 1820).
 Waverveen gaat als gemeente in 1841 samen verder met Vinkeveen.

DE KERKVAART, JAREN DE LEVENSADER
VAN EN NAAR MIJDRECHT.
MET DE SCHIPPER AAN 'T ROER
EN ZIJN ZOONTJE OP DE PLECHT.

ALS DIE KERKVAART KON VERTELLEN
WAT HAAR DIE EEUWEN IS GEPASSEERD,
VAN AL DAT ZWOEGEN, PLOET'REN, BEULEN
JA, 'T GING BESLIST NIET STEEDS GESMEERD

NU IS 'T 'N BEZADIGD STROOMPJE,
MET AF EN TOE EEN MOTERBOOT
EN IN VERGELIJKING MET VROEGER
EEN DOODGEWONE POLDERSLOOT.

Slotdicht

Mijdrecht, het groene hart in hollandsmiddenroute.
Met vele watervogels als eenden, zwanen, koeten.
De horizon is eindeloos. Geen skyline, maar wel bomen.
Met grutto, kievit, tureluur, een weldaad om te wonen.
Het voorjaar lammeren, ze dart'len door de wei.
En op de fiets door 't groene hart, voel je je frank en vrij.

Fier verheft de ranke toren zich in het wijde polderland.
Hier zwaait nog sint Jan de scepter
en vormt met de kerk een hechte band.

Stormen moest zij reeds trotseren,
doch na 't geweld, ja keer op keer,
verrees zij uit 't puin in d'hoogte
en zie men hoort, de klokken luiden weer.

Nu luiden weer opnieuw de klokken
ter eer van 't 900 jaar bestaan.
De vlaggen uit, muziek in d'straten.
Komt burgers, feestvieren gaan.

• ST. Jan met 't Lam •

1005 ~ MIJDRECHT ~ 1905

1883

De Rooms-Katholieke Heilig Hart kerk is het herkenningspunt van Vinkeveen. De kerk is een ontwerp van architect Alfred Tepe (net als de Driehuiskerk op de grens van Mijdrecht en Wilnis). In 2012 is de kerk grondig gerestaureerd.

Een half jaar Uithoorn

door Chris Woerden

Tussen de oprichting van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' en het eerste nummer van de Proosdijkoerier¹ - 35 jaar geleden - haalde Uithoorn de landelijke dagbladen. Het nieuws over de brand in winkelcentrum Zijdelwaard verdrong enkele maanden² berichten van minder importantie. Op de 24e september berichtte Het Parool over de ontvoering van een 26-jarige vrouw in Uithoorn³. De ingebruikname van het orgel in de gereformeerde kerk 'De Lichtboei' raakte Uithoorn⁴; de Hervormde Kerk 'De Hoeksteen' (van Rietveld) verkocht het aan het kerkbestuur in Dronten bij sluiting. Ook Cindu was in het nieuws vanwege de enorme verliezen die het leed en de sanering van de enorm vervuilde bodem die moest plaatsvinden. Dit zou resulteren in een eeuwigdurend contract dat met de Rijksoverheid gesloten zou worden waarbij vastgelegd werd dat het terrein een polder op zichzelf zou worden.

1978 - Bejaardenhuis Het Hoge Heem, ansichtkaart coll. SOUDK

HANGKUIL

Winkelcentrum Zijdelwaard werd in 1972 geopend door burgemeester Henk Letschert. Uit het oude dorpscentrum hadden boekhandel Ten Hoope, modezaak Blok, schoenenzaak Dirks, Schijf Elektronica, fotografie M.L. de Boer en opticiens Sparnaay de sprong gewaagd. Het moderne centrum leverde loftuitingen op, maar ook irritatie vanwege een 'hangkuil' voor puberende jeugd. Het winkelcentrum was zeer in trek bij de bewoners van het naastgelegen 'Hoge Heem', toen nog een 'bejaardenhuis' en vandaag de dag een verzorgingshuis. De senioren liepen dagelijks - zonder rollator - voor hun boodschapje naar het winkelcentrum. De aantrekkingskracht van WC Zijdelwaard werd nog vergroot door de gratis parkeergelegenheid. Na ruim twaalf jaar zou het winkelcentrum wereldnieuws worden⁵.

1 24 september 1984 en maart 1985

2 Het nieuws over de brand domineerde de kranten van januari tot en met mei 1985

3 Een 31-jarige Amsterdammer dwong haar onder bedreiging van een mes mee te gaan naar zijn woonboot in Beemster waar hij haar seksueel misbruikte.

4 Nederlands Dagblad, 31 oktober 1984

5 Bronnen: bijlage Uithoornse Courant, 24 oktober 1973, diverse kranten inzake de brand uit 1985.

1895

Eerste veensteekmachine in gebruik genomen. De machine 'Op Hoop van Zegen' is bewaard gebleven en ligt nog altijd nabij jachthaven Borger aan de Herenweg in Vinkeveen.

Chin. Ind. Restaurant

KING WAH

1985 – Na de brand. Foto Joop Woerden. Coll. SOUDK

1980 - Restaurant King Wah. Ansichtkaart dhr. Wen. Coll. SOUDK

MOLOTOVCOCKTAILS

Een sleutelrol in het wereldnieuws was weggelegd voor het Chinees-Indische restaurant 'King Wah' van de heer Wen. In de nacht van oud en nieuw (1984/1985) brandde het Winkelcentrum Zijdelwaard tot de grond toe af. De t.v.-beelden gingen de hele wereld over, zelfs familie uit Australië belde naar aanleiding van de beelden op en vroeg of ons huis nog schade had opgelopen. De volgende ochtend brachten alle kranten het nieuws op de voorpagina. De Leeuwarder Courant van 2 januari 1985: *"De schade als gevolg van de brand in een winkelcentrum in Uithoorn wordt geraamd op 25 miljoen gulden (11,3 miljoen euro). Slechts twee van de in totaal twintig winkels konden worden behouden. Even dreigde gevaar dat de brand zou overslaan naar*

een nabijgelegen bejaardencentrum. De inwoners van het bejaardenhuis hoefden echter niet te worden geëvacueerd. De brand in het winkelcentrum brak dinsdagmorgen vroeg uit. De politie gaat er van uit dat de zaak is aangestoken met molotovcocktails. Ook het gemeentehuis van Uithoorn⁶ is maandagnacht met brandbommen bestookt. Een beginnende brand kon echter snel worden geblust. Van de dader(s) ontbreekt elk spoor."

WIJ WILDEN GAAN KNOKKEN

In Uithoorn brak men zich het hoofd over de ware reden van de brandstichting en over de mogelijke daders. Eind januari werden zes verdachten⁷ aangehouden. In de Leeuwarder Courant van 7 februari 1985

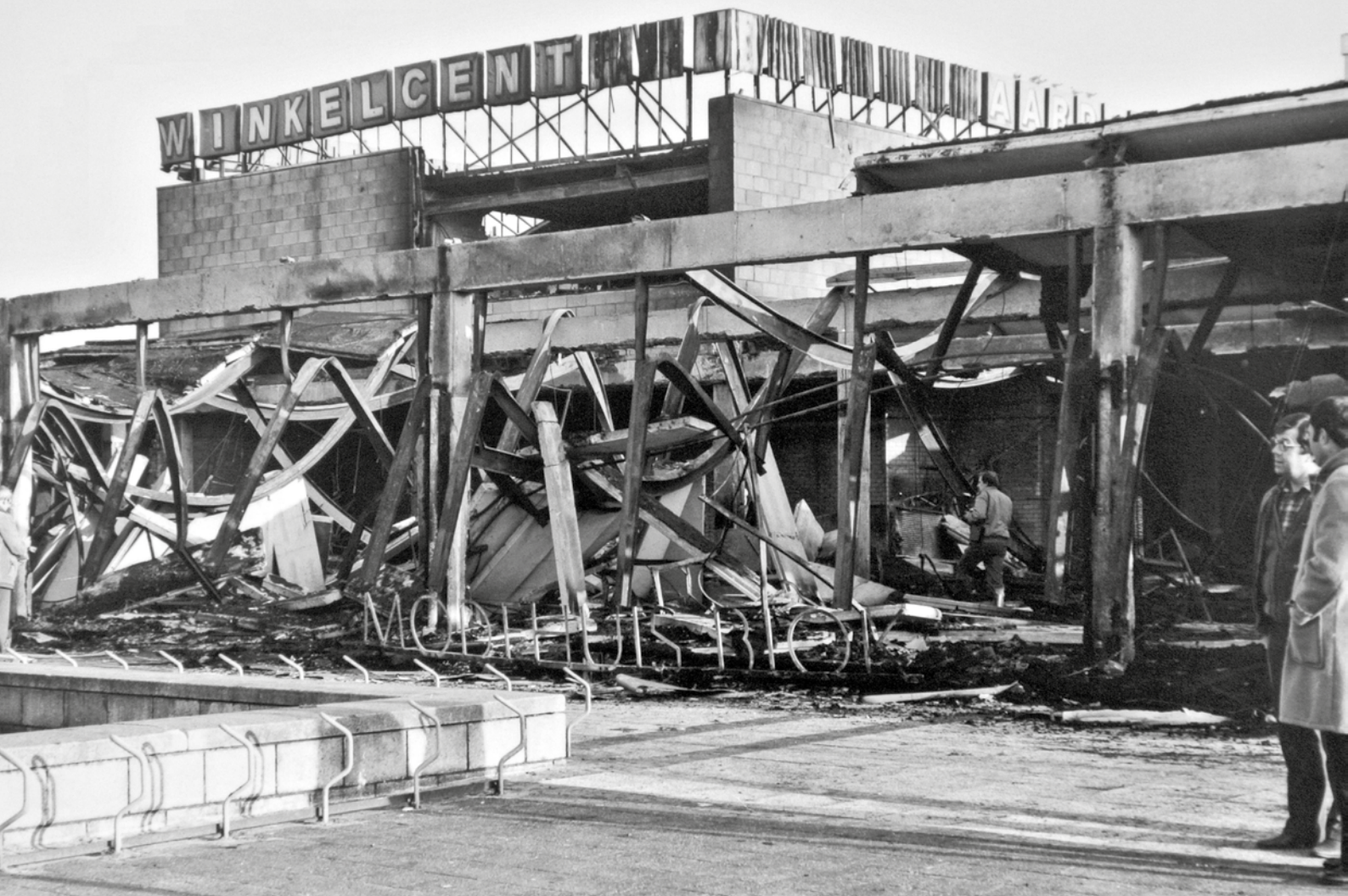
⁶ Het houten Stadskantoor stond aan de Boerlagelaan

⁷ Drie gingen er al snel vrijuit met een alibi

Eerste helft twintigste eeuw

Steupels op de legakkers. De afgestoken turf werd in grote stapels te drogen gelegd op de legakkers. Het zware handwerk is de belangrijkste bron van inkomsten geweest voor menig Vinkeveens gezin.

1985 - Na de brand. Foto Joop Woerden. Coll. SOUDK

stond in een column: “De jeugdplaa*g* van het dorp, heet het omslagartikel van de dunne “De Tijd” van deze week. Het is een verhaal over de verzie*k*te toestanden, het falend beleid en de straatterre*u*r in Uithoorn. In die plaats werd nieuwjaarsnacht door brandstichting een compleet winkelcentrum in de as gelegd. Schade veertig miljoen gulden. Die brand paste in een lange reeks van onregelmatigheden, brandstichtingen, vernielingen en vechtpartijen. De jeugd van Uithoorn, een dorpje van zesduizend inwoners dat in twintig jaar uitgroeide tot een betonstad met 22.000 inwoners, zet ieder weekeinde op geheel eigen wijze de bloemetjes buiten. Waar ben je uit geweest, vraagt de Tijdver-

slaggever aan een jongen met tien pilsjes achter zijn kiezen. Hier op de kade, bij De R.⁸. We wilden gaan knokken, maar de politie kwam steeds langs. Ging niet door dus. Ik was vorige week dronken, ze hadden me bij een kroeg voor de deur gelegd, werd ik door vijf jongens in elkaar getrapt. Vanavond gingen we terug om wraak te nemen. Maar ik ga meestal knokken in Mijdrecht. In Uithoorn ken ik er te veel. Vraag: Knokken is leuk? Antwoord: Knokken geeft een kick. Als ik heb geknokt voel ik me lekker. Opgelucht. Daarom knok ik zoveel mogelijk. Vraag: Hoe begin je trouwens een knokpartij? Antwoord: Gewoon schoppen. En dan hopen dat ze terugslaan.”

8 De Rijk, hoek Julianalaan/Marktplein. Regelmatisch sneuvelde daar de openbare telefooncel, totdat PTT Telecommunicatie het opgaf de cel te herstellen

Vinkeveen

De vaarten in het gebied van de Proosdijlanden zijn eeuwenlang de belangrijkste vervoerswegen geweest. Op bijgaande illustratie een sfeerbeeld van 'de Heul' in Vinkeveen. De foto geeft vanaf Demmerik zicht op het noordoosten.

DE SCHULD VAN DE GEMEENTE

De andere drie van 28, 21 en 21 jaar bekenden dat zij een paar dagen voor oudjaar met de restauranthouder van "King Wah" onenigheid hadden gehad. Bovendien waren zij het niet eens met het gemeentebestuur inzake de (te vroege) sluitingstijden van de cafés. Vandaar dat de drie besloten hadden wraak te nemen. Eerst door brand te stichten in het restaurant, hetgeen enorm uit de hand zou lopen, en daarna brandje te stichten in het Stadskantoor aan de Boerlagelaan. Zij waren op de rechtszitting aangeslagen door de impact van hun daden en hadden enorme spijt. Uiteindelijk kregen ze allemaal twee jaar aan hun broek. De schade - ruim 30 miljoen gulden (13,6 miljoen euro) - werd gedekt door Delta Lloyd. De winkeliers verhuisden naar een Noodwinkelcentrum aan de Boerlagelaan. Op 27 oktober 1987 werd het nieuwe winkelcentrum door burgemeester Castenmiller geopend.

MR. TROS SMEERT BROODJES

Joop Landré⁹ gaf in zijn serviceflat in Uithoorn een groot interview ter gelegenheid van zijn 75e verjaardag. Hij was het meest

bekend vanwege zijn directeurschap van de TROS¹⁰ en trots op de term 'vertrossing'¹¹ van het omroepbestel. Hij keek daarin terug op zijn loopbaan en vooruit naar de voortzetting van zijn rebelse radiocolumn. Hij zegt: *"Op Oudjaarsnacht is het Winkelcentrum hier afgebrand, verschrikkelijk was dat. Ik kan nu begrijpen wat de inferno is. Als toeschouwer besef je de ontzettende vernieling, ik zag letterlijk alles in elkaar vallen. En dan ook nog met opzet, want zo'n brand ontstaat niet door vuurwerk. Ik stond naar die vlammen te kijken en*

Van boven naar beneden:

1985 - Na de brand

1985 - Ramptoerisme. Foto Joop Woerden. Coll. SOUDK.

1985 - Noodwinkelcentrum aan de Boerlagelaan.

Foto Joop Woerden. Coll. SOUDK

9 Joop Landré (25-12-1909 Rotterdam/20-03-1997 Uithoorn) was vooroorlogs verslaggever bij De Telegraaf, perschef bij Philips, medewerker radio Herrijzend Nederland en de BBC, adviseur van Koningin Wilhelmina en prinses Juliana, directeur Rijksvoorlichtingsdienst, President Polygoon, adviseur Transavia, betrokken bij REM-eiland, TV-maker, Filmproducent en directeur TROS

10 Televisie Radio Omroep Stichting

11 Vertrossing is het verschijnsel dat steeds meer nadruk wordt gelegd op amusement zonder diepgang ten koste van educatieve en levensbeschouwelijke waarden (Van Dale)

1916

Opening Haarlemmermeerspoorweg, waardoor ons gebied wordt ontsloten. Bijna 40 jaar was de spoorlijn een veelgebruikte vorm van vervoer door particulieren en ondernemers. De lijn kreeg bij Nieuwersluis aansluiting op de spoorlijn Amsterdam - Utrecht.

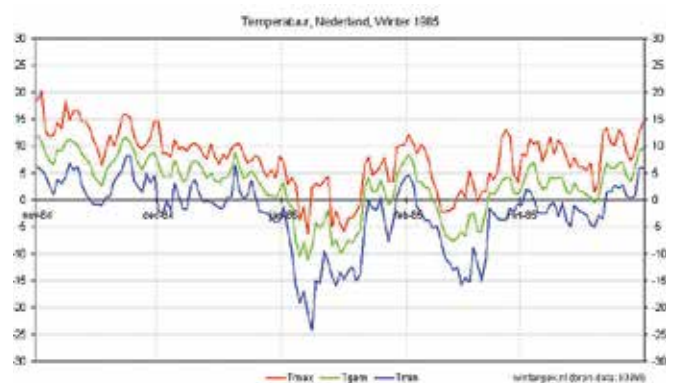

16 februari 1985 – Poldertocht voert langs de Vuurlijn. Foto Joop Woerden, coll. SOUDK

*voelde mezelf opeens huilen. Wat doe ik nou?, dacht ik. Maar ik liet m'n tranen gaan..... Vandaar dat ik op Nieuwjaarsdag broodjes voor de politie en brandweer ben gaan smeren”.*¹²

DE POLDERTOCHT WEER UITGEZET

De jaarwisseling was een koude; de winter van 1984-1985 was in het algemeen streng met een bijzonder koude januarimaand, daarentegen waren de voorafgaande maanden november en december zacht. In januari en februari waren er twee lange vorstperiodes en werd in onze omgeving de Poldertocht uitgezet. De Poldertocht was een eeuw lang een traditie die door de slechte schaatswinters na 1997 en door de enorme uitbreiding van de bebouwing verloren is gegaan. Men kon inschrijven voor de tien of veertig kilometer. Ook in Uithoorn zaten velen op donderdag 21 februari aan de buis gekluisterd om na 22 jaar getuige te zijn van een Elfstedentocht. Voorzitter Jan Sijkema had die

trouwens pas op de 16e aangekondigd ondanks de voorspellingen op forse dooi. Op de dag der tochten vooroor het achttien graden Celsius. Evert van Benthem won nipt van Henri Ruitenbergh in de tijd van 6 uur 47 minuten en 47 seconden.

¹² Trouw, 21-01-1985

1926

Droogmaking Wilnisse Plas (laatste verveende gebied). Vanaf de toren van de hervormde kerk hebben we zicht op de 'natte polder'. Op de voorgrond de achterzijde van de huizen aan de Dorpsstraat. De verveening veroorzaakte grote watervlaktes rond de dorpen.

De Proosdijlanden: niet hetzelfde als De Ronde Venen

door Fons Compier

“Geschiedenis, dat is uiteraard geen exacte wetenschap, maar wel een vakgebied, waarbij het van het grootste belang is om alles consequent, eenduidig en exact aan te duiden”.

Dat uitgangspunt c.q. die opdracht hield docent Harm Wansink ons nadrukkelijk en frequent voor, op het Instituut voor Geschiedenis, Kromme Nieuwe Gracht 66 te Utrecht. De Wansink-opdracht pakt bij mij nog altijd oncomfortabel uit in de vorm van aangeleerde twijfel: ik ben me nu aan het afvragen of het zojuist vermelde woord ‘vakgebied’ verantwoord is. Ik laat het staan.

Als het om teksten e.d. gaat, heeft mijn permanente focus op het eenduidige, consequente en exacte van mij een onversneden kniesoor gemaakt: u bent gewaarschuwd.

DE PROOSDIJLANDEN

In 1985 verscheen de allereerste Proostkoerier⁽¹⁾, een uitgave van de historische vereniging De Proosdijlanden (Mijdrecht, Vinkeveen, Waverveen en Wilnis). De keuze voor de verenigingsnaam had gelukkiger

en exacter gekund: de Proosdijlanden, daarmee wordt het gebied aangeduid, dat vanaf 1085 werd bestuurd door de proosten van het kapittel van Sint Jan, te Utrecht. Daarbij ging het in oorsprong om het toentertijd onbewoonde, drassige

gebied van Kudelstaart, Legmeer, Tamen, Blokland, Zevenhoven, Mijdrecht, Westveen en Wilnis.

En niet om Waverveen, Vinkeveen en Demmerik. Onlogisch dus, om De Proosdijlanden te vereenzelvigen met Mijdrecht, Vinkeveen, Waverveen en Wilnis. Bovendien is de vermelding van de plaats c.q. gemeentenamen inconsequent: in analogie van Mijdrecht en Wilnis had er ‘Vinkeveen en Waverveen’ moeten staan op de omslag van het allereerste nummer.

In ieder geval maakten Vinkeveen en Waverveen geen deel uit van het Proosdij St. Jan's land.

1945

Op 5 mei schieten Duitse troepen zes Vinkeveners dood. Ter nagedachtenis aan de zes gevallen staat een monument op de kruising van de Heulweg met de Herenweg.

Maar uitgerekend de burgemeester van Vinkeveen en Waverveen, T.A.M. Elsen, liet in de allereerste Proostkoerier (1985) het volgende optekenen: “De Proostdijlanden. Een naam die mij bevalt: welluidend en met wortels in een ver plaatselijk verleden. En omdat ik hecht aan goede namen zou dat alleen al een reden kunnen zijn om de historische vereniging De Proostdijlanden met warmte te verwelkomen”. Qua onnauwkeurigheid wenste de Mijdrechtse burgemeester Haitsma zijn Vinkeveense ambtgenoot in de allereerste Proostkoerier niet de steek te laten, gelet op de volgende tekst: “In dit verband zal 1985 een belangrijk jaar worden omdat wij bij gelegenheid van het 900-jarig bestaan van de gemeente de publicatie van een tweetal boeken tegemoet mogen zien”. Kort en duidelijk: de gemeente Mijdrecht bestond in 1985 echt geen 900 jaar: pas in de Acte van Staatsregeling van 1798 werd voor het eerst het woord ‘gemeente’ gebruikt als naam voor de plaatselijke besturen. Een kniesoor die daar op let...

Geen enkele kritische kanttekening daarentegen bij de bijdrage van burgemeester Boogaard van Wilnis: “In mijn, overigens nog korte, verblijf in het gebied van De Ronde Venen is mij opgevallen dat er in ons gebied zo weinig is gedaan aan het verzamelen en te boek stellen van geschiedkundige gegevens. Gelukkig wordt daar nu, bij de gelegenheid van de 900-jaar feesten van Mijdrecht en Wilnis, enigermate in voorzien. De schrijvers van het boek over Wilnis (titel: Van Wildernis tot Ronde Venen) verzekeren mij echter dat nog veel materiaal aanwezig is en om nadere studie vraagt.”

Nu, 35 jaar later, heeft de als laatst vermelde zin nog niets aan relevantie en actualiteit ingeboet. Hetzelfde geldt voor het Wilnisboek uit 1984, nogal altijd een ‘tien met een griffel-aangelegenheid’. Het bleef toentertijd niet bij het boek over Wilnis: de Historische kring Zevenhoven bijvoorbeeld pakte in 1985 uit met het boekwerk ‘Zevenhoven. Het dorp dat bleef’. Veelzeggende tekst daarin: “In 1085 werd in Utrecht het besluit genomen om het gebied waar-

in Zevenhoven ligt, te ontginnen en voor bewoning beschikbaar te maken. De herdenking hiervan in 1985 vormde de aanleiding om dit boek te laten verschijnen”. Deze tekst klopt weliswaar van alle kanten, maar geeft ook impliciet aan dat die 900 jaar niet exact kan zijn: 1085, dat was het jaar van het begin van het einde van de onbewoonde status van het Proostdijland. Nederzettingen zoals Mijdrecht, Wilnis, Kudelstaart en ook Zevenhoven zouden pas na 1085 ontstaan. Het is een kniesoor die dan over die 900 jaar valt....

VIER JUBILERENDE 900-JARIGEN

Daarmee kregen we in 1985 te kampen, toen Mijdrecht, Wilnis en Zevenhoven zich 900 jaar oud gingen verklaren.

In de jaren voorafgaand aan 1985 moet er sprake zijn geweest van sterk vergrote belangstelling voor het illustere jaar 1085. En bovendien van A tot Z, i.c. van Abcoude tot Zevenhoven. Die vergroting kan niet los worden gezien van het in 1982 in boekvorm verschenen proefschrift van Frits Doeleman, met als titel ‘De heerschappij van de proost van Sint Jan in de middeleeuwen 1085-1594’. Een rechtshistorische studie van institutionele aard van een hoge heerlijkheid in het veen van Wilnis, Mijdrecht, Tamen, Kudelstaart en

1950

Het personenvervoer van de Haarlemmermeerlijn stopt. Op de foto het station van Mijdrecht dat later diverse andere bestemmingen heeft gekregen. Het nog altijd door een golfplaten overkapping beschermde bijbehorende toiletgebouw is uniek in Nederland.

Zevenhoven in het grensgebied van Holland en het Nedersticht, etc.

Centraal in deze dissertatie staat het charter c.q. de oorkonde van 1085. Daarin worden onder meer de bewoners van Abecenuuwalde (Abcoude) genoemd, meer bepaald de ontginners onder hen. Tussen deze reeds diepgravende lieden en de op de Proosdijlanden los te laten pioniers moesten er afspraken worden gemaakt over de verdeling van het te ontginnen gebied. Vanuit Abcoude was men rond 1085 reeds bezig met de ontsluiting van een gebied dat later aangeduid zou worden als Aasdom in het Veen.⁽²⁾

De expliciete vermelding van Abcoude in het charter impliceert, dat die plaats in ieder geval in 1085 reeds

bestond. Kniesoor dezes heeft wél moeite met de titel van het alleszins fraaie jubileumboek uit 1985, i.c. 'Abcoude en Baambrugge 900 jaar'.

Baambrugge, dat is het probleem. Frits Doeleman noemt de plaats nergens en ook in het zojuist genoemde jubileumboek zelf komt niet naar voren, dat er in 1085 in enigerlei vorm sprake kon zijn van Baambrugge. In 2014 publiceerden Luit van der Tuuk en Anton Cruysheer een gedetailleerde studie over 'De Utrechtse Vecht'. Levensader in de vroege middeleeuwen. In hun publicatie wordt Abcoude (Abecenwalde) menigmaal genoemd en deze plaats staat ook op kaarten weergegeven. Van Baambrugge evenwel geen spoor. Van der Tuuk en Cruysheer maken aannemelijk dat Abcoude al eeuwen vóór 1085 moet hebben bestaan. Citaat: "De oudste vermelding van de plaatsnaam dateert uit 1085". "Archeologische vondsten en vooral naamgevingen in de bronnen die terugvoeren op een hofstelsel (Oudehof) en het Friese aasdomsrecht, doen echter vermoeden dat de plaats reeds in de Merovingische tijd bewoond is geweest." (De Merovingische tijd beslaat de periode van 447 -751).

Dat men tegen deze achtergrond in Abcoude pas in 1985 een 900-jarig jubileum aandurfde, getuigt van een welhaast middeleeuwse bescheidenheid.

HET ONTGINNEN VAN DE ONTGINNING

Frits Doeleman maakt plausibel, dat het kapittel van St. Jan al gauw na 1085 is begonnen met de ontsluiting van de Proosdijlanden. Vanuit het reeds ontgonnen gebied van Kamerik, Spengen en Portengen, was men omstreeks 1200 al een eind gevorderd met de ontwatering van het drassige gebied, de eerste stap naar het bewoonbaar maken. Jammer genoeg laat Frits Doeleman ons 208 bladzijden lang in het ongewisse over de ontginners, ook wel aangeduid als kolonisten of met de zondagse naam hospites.

In ons omringende gebieden is er sprake geweest van zogenaamde cope-ontginningen. De cope was een overeenkomst tussen de bisschop, graaf dan wel proost en een groep van ontginners. Laatstgenoemden kregen de ontgonnen grond in eigendom en bereikten

1953

De A2, rijksweg 2, ook wel aangeduid als E9 wordt in gebruik genomen. Deze autosnelweg behoort tot de drukste wegen van Nederland. In 2012 vindt een verbreding plaats naar twee maal vijf rijstroken.

de status van vrije boer. De kavels hebben vaste afmetingen en zijn nu, eeuwen later, op de kaart nog altijd te onderscheiden. De wijze van ontginning is soms in de naam van het gebied of de plaats terug te vinden: Teckop, Gerverscop, Oukoop, Vriezekoep etc.

Arie Bijman liet Piet van Buul in de Proosdijkoerier van maart 2019 optekenen dat ontginning met rechthoekige percelen en evenwijdige sloten in ons gebied nauwelijks mogelijk zou zijn geweest. Bij de visies van Arie Bijman zijn nadien enkele kritische kanttekeningen geplaatst. Dat neemt niet weg dat zijn bijdrage wel degelijk van belang is: hij benadert de ontginning van de Ronde Venen vanuit een minder gebruikelijke invalshoek en komt daarbij met duidelijke argumenten tot interessante bevindingen.

Het artikel 'De ontginning van De Ronde Venen' onderstreept, dat we eigenlijk maar weinig met zekerheid weten over de aanpak van zaken na 1085. Die zal ongetwijfeld zijn afgestemd op de aldaar aangetroffen situaties, anno 2019 het terrein van uiteenlopende meningen. Arie Bijman ziet bijvoorbeeld de door Chris de Bont (zie literatuurlijst) veronderstelde veenkoepel helemaal niet zitten.

Nog minder weten we over de eerste ontginners in de Proosdijlanden. Wie kwamen er in aanmerking om te gaan ontginnen en deed men dat uit vrije wil? En hoe vrij was zo'n kolonist, nadat hij een stukje land had verworven? En hoe laag was de lage ontginningstijns, waarvan Ellen Nora Palmboom in haar proefschrift gewag maakt (zie literatuurlijst).

Redenen genoeg om vast te stellen, dat de ontginning van de Proosdijlanden nog deels onontgonnen terrein vormt.

- (1) Ten opzichte van de oorspronkelijke Proostkoerier is de verhouding in lengte en breedte enigszins aangepast.
- (2) Bladzijde 29 van "Abcoude en Baambrugge 900 jaar".

Geraadpleegde literatuur, voor zover niet in de tekst genoemd:

E.N. Palmboom, - Het kapittel van Sint Jan te Utrecht. Een onderzoek naar verwerving, beheer en administratie van het oudste goederenbezit. (elfde-veertiende eeuw) (1995).

J.A. Maigret, - Stijgende lijn in de kennis over de veenontginningen van het vechtgebied? ;

Literatuurstudie over de kennisontwikkeling van de veenontginningen met de nadruk op het Vechtgebied (2011).

A.L.P. Buitelaar, - De Stichtse Ministerialiteit en de Ontginningen in de Utrechtse Veenstreek, (1993).

W. van der Pas, - Tussen Vecht en Oude Rijn. Beschrijvende geschiedenis van Noord-West Utrecht naar aanleiding van het eeuwfeest der R.K. Parochie Kockengen. (1952).

Luit van der Tuuk en Anton Cruysheer - De Utrechtse Vecht: levensader in de vroege middeleeuwen ; Jaarboekje 2013 van het Oudheidkundig Genootschap Niftarlake. (2014).

N. Bouma (red.) - Van oerbos tot middeleeuwse bewoning. Een archeologische opgraving in de Winkelbuurt in Abcoude Zuid. Rapport 2400, ADC ArcheoProjecten. (2010).

Chris de Bont, - Vergeten land ; ontginning, bewoning en waterbeheer in de westnederlandse veengebieden. (2008).

M.W. Baayen, - De ontginning van Amstelveen tot 1297; een historisch geografische beschrijving van het veen in Amstelland. (2018).

1958

Café 'de Viersprong' is gevestigd op de kruising van de Zuwe (Baambrugge/Vinkeveense Zuwe) met de oorspronkelijke landscheiding (Groenlandse en Vinkenkade). Door de aanleg van de A2 was een ondertunneling nodig om Baambrugge te kunnen bereiken.

Hertha 90 jaar

door Bert van Diemen en Onno Stokhof

In deze Proosdijkoerier besteden we naast het jubileum van de historische vereniging ook aandacht aan het sportieve jubileum van de Vinkeveense voetbalvereniging Hertha.

Sportvereniging Hertha kent zijn oorsprong in de jaren twintig van de vorige eeuw. Na het stilval-
len van de activiteiten van de in 1920 opgerichte
en later tot Zwaluwen omgedoopte voorloper
V.V.V. is op 18 augustus 1929 de Rooms-Katholieke
Sport Vereniging Hertha opgericht.

HERTHA

De naam Hertha is in 1929 gekozen, omdat van
bondswegen de naam Zwaluw(en) verboden werd. Door
het kort daarvoor ter ziele gaan van Hertha Abcoude
kwam de naam van deze Germaanse godin van de
aarde vrij en namen de oprichters in 1929 deze naam
over. Bestuursleden van het eerste uur waren Piet Al-
bers, Gerard van Senten, Jan Pothuizen, Jan Berkelaar;
geestelijk adviseur was kapelaan Welsing.
Vermeldenswaard zijn de adverteerders in de feestgids
van 1939: Hotel Buitenlust, Bakker Kuyper, De Spar,
Begravenisonderneming De Koning, Loodgieter Hottinga,
Firma Lutz voor manufacturen en meubelen, Hotel
Ruimzicht, Rijk sportartikelen, kapper Van Eyk, kolen-
boer Van der Meer, garage Stoof, Café Van Eijk en
kapper Cor Weerden, beleefd aanbevelend: “*Heeren
Herthanen! Wilt gij Uw tegenpartij te glad af zijn?? Laat
U dan bij mij scheren!*”

GEESTELIJK ADVISEUR

De katholieke signatuur was de eerste jaren duidelijk
aanwezig. In een feestgids ter gelegenheid van het

Refrein Herthalied (tienjarig bestaan)

Op de wijs van Daar bij die molen.

Kom Hertha-mannen, kom Hertha-mannen.

Wees nu niet bang en houd de moed er maar in.

Laat zien uw streven, vooruit te leven

Probeer uw kans en ge wordt eens kampioen.

tienjarig bestaan lezen we dat het feestprogramma om
07.30 uur gestart werd met een Heilige Mis tot intentie
van ‘Hertha’, met algemene Heilige Communie der
leden. Aansluitend was er ontbijt in Hotel Buitenlust.
Geestelijk adviseur G.W. Bäuland beschrijft in zijn woord
vooraf: “De geest is uitstekend, want er heerscht een
‘katholieke’ geest in onze vereniging... en daarom
maken we bij deze gelegenheid nog weer eens het
vaste wilsbesluit om ook de komende vijf jaren ons
te gedragen als sportieve, eerlijke, brave en echt
godsdienstige jongens. Zorgt ervoor netjes en rein te
blijven in je woorden en gedragingen, blijft ijverig in
het ontvangen van de heilige Sacramenten, vooral op
je ‘vrije zondag’.”

KERMISTERREIN

In de jubileumuitgave ‘Hertha 50 jaar’ (1979) lezen we
dat tot 1930 werd gespeeld op een veld iets achter het
terrein, dat we nu kennen als het kermisterrein. De in
de nabijheid op de Heul wonende familie Stokhof bood
kleedgelegenheid en de verkoop van kogelflesjes en
gepulde koeken. Rond 1930 volgt de verhuizing naar

1954

*Ondanks bestaande concessies besluit men om de Vinkeveense Plassen
en Botshol niet droog te leggen. Deze beslissing is de basis geweest voor
de huidige betekenis van het Vinkeveense plassengebied voor toerisme en
recreatie.*

Het eerste elftal van de sportvereniging Hertha in 1929.
Bovenste rij v.l.n.r.: scheidsrechter (naam onbekend), Jan Albers (res.), Piet Bosland, Jan Berkelaar, Toon Fronik, Toon Pothuizen, Piet Janmaat.
Midden: Cor Hoffmans, Jan Hottinga, Gerard van Senten
Onderste rij: Marius Vredendaal, Joop Hoffmans, Piet Albers.
Vier toeschouwers rechts: Teun Feddema, Jaap Stevens, Gert Haak, Gert van Zwieten.

Seizoen 1961/1962. Hertha B-junioren zijn kampioen na een 3-1 overwinning op CSW.
Achterste rij v.l.n.r.: Maup Kok, Theodorus van der Meer, Leo Liesveld, Gerard Pothuizen, André Zaal, Jan Voorbij, Ge van Eijk.
Voorste rij v.l.n.r.: Jan van Beek, Rien Haak, Jan van Eijk, Joop Aarsman, Johan Liesveld, Cor Bosland. (Foto uit Archief Hertha)

een veld naast de Provinciale weg, op de plek waar nu de Meeuwenlaan ligt. De contributiebedragen in de jaren dertig waren per week: 5 cent (tot 14 jaar), 10 cent (tot 16 jaar), 15 cent (tot 20 jaar) en 20 cent (boven 20 jaar). De scheidsrechtersvergoeding bedroeg 1 gulden 50 per wedstrijd.

KLAPBAND

Het vervoer van spelers en supporters ging niet altijd goed - ook niet in 1946 - aldus omschreven in 'Hertha's Voetbalverleden 1929/1969'.

"Het eerste elftal, op weg naar het Olympisch Stadion voor de wedstrijd tegen Blauw Wit 2, gaat met een legertruck van ATO (van Gend en Loos). De truck wordt bestuurd door J. Kolenberg. Er reizen zoveel supporters mee dat de banken eruit moeten en allen moeten staan met de spanten als steun. Vijfenzestig mensen als haringen in een ton. Op de terugweg, door Mijdrecht en Wilnis, klapt in de bocht een band bij het z.g. Duivelsbruggetje. De wagen slaat bijna om, maar ieder komt met de schrik vrij. Een reservewiel is er niet, dus het laatste stuk moet gelopen worden."

In 1963 ontstaat de huidige S.V. Hertha uit het samengaan van de R.K.S.V. met de A.S.V. (Algemene Sportvereniging Vinkeveen). A.S.V. was opgericht in 1949, de kleuren daarvan waren rood-zwart. A.S.V. speelde op een terrein aan de Botsholse dijk. Wit-Blauw blijven de clubkleuren van Hertha.

Hierboven een contributiekaart van Anton Schockman. (Vinkeveens Voetbal Verleden Facebook)
Hij woonde op de Groenlandse kade. Toon Schockman was keeper en later ook bestuurslid van Hertha. De contributie bedroeg 25 cent per week en werd aan huis opgehaald. Op 1 september ging de contributie met 5 cent per week omhoog. De verplichte bondscontributie bedroeg voor senioren 50 cent per jaar. Penningmeester in 1943 was P. van Zwieten.

Pondskoekersluis

Aan de westzijde van De Ronde Venen vormt de Pondskoekersluis de verbinding van de Kerkvaart naar Mijdrecht met het grenswater van de Kromme Mijdrecht; de foto geeft zicht op het oosten (Mijdrecht).

Hertha zaterdag 1 (1969), foto Archief Hertha.

Het kampioenselftal behaalde de titel na een 4-0 zege op SVN uit Breukelen. De wedstrijd werd gespeeld op het Zwanenpark.

Achterste rij v.l.n.r.: Gerard Hartsink, Rien Pothuizen, Jan van de Meent, Frans Hartsink, Jan van der Maat, Toon Berkelaar, Dorus van der Meer, Tom van Zijl, Gerard Pothuizen.

Voorste rij v.l.n.r.: Fred Mulckhuyse, Maarten Bos, Arie van der Laan, Frans van der Meer, Rigo Oudshoorn, Gijs Catsburg.

Kleedkamers aan de Ringdijk Zuiderwaard

Er was in de oorlog een schaarste aan ballen. Een nieuwe bal ging zelfs voor 50 à 60 gulden van de hand.

KANTINE

In 1946 wordt een gemetselde kleedruimte en een 'kantine' van drie bij vier meter gebouwd. In 1965 zijn de jeugdvelden aan de Mijdrechtse Dwarsweg in gebruik genomen (daar waar nu de nieuwbouw van Vinkeveld staat). De senioren spelen vanaf 1966 in het Zwanenpark en in 1971 volgt de verhuizing naar het nieuw aangelegde sportpark de Molmhoek. De laatste ingrijpende verbouwing leverde Hertha in 2016 een prachtige kantine (bovenop de oude kleedkamers met zicht op de velden), annex kleedruimtes op. Een accommodatie om trots op te zijn.

Spelmomenten van wedstrijden op het veld aan de Ringdijk (beelden afkomstig van Facebook Vinkeveens Voetbal Verleden).

INTERNATIONAAL TOERNOOI

Voor de A-jeugd organiseert de club al vanaf 1982 een internationaal toernooi. Memorabel hierin is de deelname van de junioren van Aberdeen, destijds onder leiding van de latere manager van Manchester United Alex Ferguson. "De finalewedstrijd was om 15.00 gepland, maar door omstandigheden werd dit 15.15 uur. Ferguson was woest: tijd was tijd, zijn voorbereiding was in de war geschopt." Maar ook de aftrap door Johan Cruyff bij het eerste toernooi en het optreden van Ruud Hesp bij de penaltybokaal is in de geschiedenisboeken terecht gekomen. Hoofdorganisatoren Maarten Roelvink en Jan Post hebben jarenlang voor een huzaarenstukje gezorgd. Deelname van zestien teams - met zo'n 300 jongens - leidde tot het regelen van onderdak

Mijdrecht

Het 'notarishuis' te Mijdrecht is één van de historische panden aan de Mijdrechtse Dorpsstraat, waar een met foto en tekst versierde stoeptegel is geplaatst (2019). Het gebouw stamt uit het begin van de achttiende eeuw.

bij gastgezinnen, in het Dorpshuis, in aparte units op het parkeerterrein of in legertenten. Tijdens het tweede lustrum van het toernooi in 1991 kwam Willem Duyn (met zijn 'grote handen') optreden.

Ruud Hesp (rechts), penaltykiller bij het internationale toernooi in 1997 met de toenmalige buitenlandse winnaar van de penaltybokaal. (foto Jan Post)

MARKANTE PERSOONLIJKHEDEN

Hertha heeft twee erevoorzitters: meester Jan Berkeelaar en Harry van Genderen.

Meester Berkelaar was in 1962 bestuurslid van ASV. Toen deze club een fusie aanging met Hertha gingen de bestuursleden op in één bestuur, dat van Hertha. Meester Berkelaar was voorzitter van 1970 tot 1976. Hij was de man achter het nieuwe complex van Hertha op de Molmhoek. In 1976 werd hij bij zijn afscheid benoemd tot erevoorzitter van Hertha.

Harry van Genderen kan voor de laatste dertig jaar van de clubgeschiedenis terecht 'mister Hertha' genoemd worden. Niet alleen was Van Genderen ruim 25 jaar voorzitter van de club, daarnaast is hij de drijvende kracht achter de uitbouw van het kantinecomplex in 2016, de grote motor achter de aanleg van de kunstgrasvelden en de laatste jaren ook de hoofdorganisator van het zomerse eetfestijn Vinkcuisine.

De omslag van het programmaboekje van het 25ste internationale jeugdtoernooi in 2010. (archief Jan Post)

Piet Liesveld was tussen de twee ambtsperiodes van Van Genderen voorzitter van de club. Piet keurde in die jaren samen met Piet van der Linden ook de (gras-)velden. Tevens was hij bij de KNVB actief als scheidsrechtersrapporteur. In zijn jongere jaren was Piet zelf ook scheidsrechter.

Toon Grüter werd erelid vanwege zijn vele verdiensten voor Hertha. Hij was legendarisch als grensrechter. De eerste ballen waren stevast voor de tegenstander, zodat een latere ingreep bij buitenspel van de tegenpartij door de scheidsrechter altijd als onpartijdig werd ingeschat. Een begrip apart zijn de 'Toonpalen', de lichtmasten die bij de eerste keer compleet Westerheul in duisternis deed belanden.

Erelid **Maarten Roelvink** is een man die nog elke zaterdag zorgt voor de scheidsrechtersindeling. Een rijk archief aan clubbladen is in zijn bezit. Daarnaast is Roelvink jarenlang actief geweest als wedstrijdse-

1937

Een ander markant punt in De Ronde Venen is de watertoren in Mijdrecht. De toren werd gebouwd in 1937, staat aan de Industrieweg en heeft een hoogte van 41 meter. De toren heeft een zadeldak en is gebouwd in opdracht van het toenmalige waterleidingbedrijf.

cretaris en als medeorganisator van het Internationaal toernooi.

Clubicoon **Gerard Röling** van Hertha is in 2015 door AD-sport genomineerd als clubheld. Röling is 'acht dagen in de week' actief op het Herthaveld. Verantwoordelijk voor de ballen, de kleding en het verzamelen van oud papier.

Henk van Deijzen kent eenieder als de meest aanwezige supporter. Met zijn stevige commentaren heeft hij menig scheidsrechter 'bijgestuurd'. Ook bij zijn optreden als Sinterklaas bij de selectieteams waren zijn uitspraken veelal minder geschikt voor de niet aanwezige jeugd.

Dorus van de Meer was ongetwijfeld een van de meest getalenteerde Herthanen. Als spits van zaterdag 1 in de jaren zestig en zeventig is hij topscorer aller tijden.

Gerard Adelaar kwam als oud-profvoetballer vijf jaar lang de selectieteams van Hertha trainen. Als oorspronkelijk buitenstaander ontwikkelde hij een echt Hertha-hart. Zijn in de rust bestelde broodjes kroket waren na afloop voldoende afgekoeld om ongestoord te nuttigen.

Cor van Schie was een vermaard jeugdvoorzitter. Cor was een man met een groot Hertha-hart. Eerst jarenlang als actief lid, later als bevlogen voorzitter van het toenmalige jeugdbestuur, vervolgens als elftalleider van de Zondag 1.

Danny Bierman zorgde voor een enorme 'flow' bij het meisjes/dames voetbal. Ook is hij al jarenlang organisator van het geweldige Jasmin Peters meisjes toernooi.

Gerrie Spruyt krijgt als beschermheer van het zaalvoetbaltoernooi voor de jeugd een bloemig eerbetoon van jeugdvoorzitter Peter Voorbij. (foto Jan Post)

Foto onder: Sportploeg van De Ronde Venen in 2000: Hertha Zondag 1.

Mijdrecht

Mijdrecht in vogelvlucht halverwege de twintigste eeuw. Het zicht is richting noordoosten met op de achtergrond de fabrieksgebouwen van SC Johnson Europlant. Middenin de oude spoorlijn en beneden rechts de Janskerk.

Hertha zaterdag 2 in 2002 met staand links trainer-coach Wout Berkelaar en rechts teambegeleider Gert van Spengen, met direct naast hem huidige voorzitter Michel Klinkhamer. (foto Jan Post)

FEEST

Eind augustus jl. was het jubileumfeest met onder meer Walking Football, een jeugdclinic door FC Utrecht, een pubquiz (*wat betekent de afkorting van H.B.O.K.? Antwoord: het begon op klompen*), een geweldige receptie met aansluitend een feestavond en als hoofdonderdeel een wedstrijd tussen Hertha 1 en Lucky Ajax (met Sjaak Swart en als scheidsrechter Roelof Luinge).

TOEKOMST

Voetbalvereniging Hertha is op weg naar het honderd-jarig bestaan een bloeiende club.

Met bijna 600 leden, waaronder ruim 200 dames/meisjes, is de club belangrijk voor de sportieve ontwikkeling van de Vinkeveense jeugd. Onlangs is het jongensteam Onder 15 jaar zelfs Nederlands Kampioen geworden, waardoor ook een groei in sportieve resultaten te verwachten is. Tel daarbij op dat de accommodatie in de afgelopen jaren een enorme facelift heeft ondergaan, mede door de tomeloze inbreng van erevoorzitter Harry van Genderen, en dat er een aantal kunstgrasvelden is aangelegd. De conclusie is duidelijk: de successen kunnen niet uitblijven.

Mijdrecht

Vanaf de Janskerk gefotografeerd kijken we richting zuidoosten. In de verte staat de rooms-katholieke kerk van Driehuis, Sint Jan de Doper.

Actief voor de Proosdijlanden

In het kader van ons 35-jarig bestaan is onze vaste medewerker Piet van Buul in gesprek gegaan met enkele prominente leden van de historische vereniging. Deze actieve vrijwilligers vertellen over de belangrijkste werkzaamheden die zij verrichten voor onze vereniging.

‘Ook een
historische vereniging
moet vooruitkijken’

Co Oudshoorn, bestuurslid PR

In 2010 werd hij lid van de Historische Vereniging. Een jaar later zat hij in het bestuur. Co Oudshoorn is bestuurder PR en is de opvolger van Ed Swaab. Zijn taak is tamelijk veelomvattend. Hij draagt de zorg voor de herkenbaarheid van de vereniging. Co hanteert een ruime definitie van Public Relations. Dat betekent dat er maar weinig dingen gebeuren waar hij zich niet mee bemoeit. Daarbij maakt hij gebruik van een groot sociaal netwerk. Co is geboren en getogen in Mijdrecht. Hij was vele jaren actief in de verzekeringsbranche en had een eigen assurantiëkantoor in Mijdrecht met veel klanten uit de Ronde Venen. Dat betekent dat hij meestal wel weet bij wie hij moet zijn wanneer er iets georganiseerd of geregeld moet worden. “Het persoonlijke contact is de beste methode om samen iets voor elkaar te krijgen”, zegt Co.

Vader Oudshoorn kwam oorspronkelijk uit Vinkeveen. Hij verhuisde naar de Westerlandweg in Mijdrecht en had daar een melkveebedrijf. Daar is Co geboren en bracht hij zijn jonge jaren door. Co wilde geen boer

worden en koos voor een financieel administratieve opleiding. Door het op jonge leeftijd opstarten van een eigen assurantiëkantoor was er niet veel tijd en interesse voor de historie van Mijdrecht en omgeving. “Dat

1964

De Ir. Enschedeweg, officieel N212 genaamd, is in 1964 in gebruik genomen. De weg is van noord naar zuid aangelegd in de nabijheid van de scheiding tussen de buurtschappen Wilnis en Oudhuijzen. Het zicht is richting noordnoordwesten met achteraan het station van Wilnis.

veranderde toen we het pand aan Bozenhoven kochten waar we nu in wonen,” zegt Co. “Dat heeft de status van gemeentelijk monument. Ons kantoor aan Hofland werd te klein en zoekend naar een andere locatie hoorden we dat dit pand te koop stond. Het linkergedeelte met een klokgevel dateert van rond 1890. In verband met gezinsuitbreiding besloten de eerste bewoners, de familie Heuvelink, het rechtergedeelte met de trapgevel bij te bouwen. Op een steen in de rechtergevel zien we dat dat rond 1905 gebeurd is. Het was de bedoeling dat we hier ons kantoor zouden vestigen. Maar architect Henk van der Laan zei mij dat het eigenlijk zonde was om van zo’n mooi historisch pand een kantoor te maken. Na enig nadenken hebben we toen besloten om er zelf te gaan wonen. We zijn toen wel op zoek gegaan naar de geschiedenis van het pand. Het bleek een voormalig belastingkantoor te zijn geweest, waar later ook nog een lid van de drukkersfamilie Verweij in heeft gewoond. Wij wonen er nu sinds 1991. Intussen was mijn belangstelling voor de historie gewekt en zo kwam ik dan ook bij de historische vereniging terecht. In 2010 werd ik door Arjen Schuil benaderd voor een functie in het bestuur. Acht jaar geleden ging ik de PR verzorgen als opvolger van Ed Swaab.”

EEN ACTIEVE VERENIGING

In veel dorpen en steden in ons land houdt men zich bezig met de lokale of regionale geschiedenis. Zo ook in De Ronde Venen. De historische vereniging De Proosdijlanden is een grote vereniging met ruim 1100 leden. Het is een actieve vereniging waar tal van vrijwilligers zich voor inzetten. “Dat betekent dat we zoveel mogelijk naar buiten treden om te laten zien wat we doen. We staan vaak op braderieën, kramenmarkten of jaarmarkten in de regio. Het is mijn taak om dat te organiseren. Dat betekent samen met andere vrijwilligers spullen aanvoeren, de kraam inrichten en na afloop weer opruimen. Vrijwilligers vragen die bereid zijn om belangstellenden te woord te staan en zo mogelijk nieuwe leden te werven. Om de Proosdijkoerier en de contributie betaalbaar te

houden ben ik voortdurend op zoek naar adverteerders. Ik blijf ons kostenplaatsje kritisch in de gaten houden. Naast het kwartaalblad komen we ook regelmatig met speciale boekpresentaties. Voor de hieraan verbonden kosten zoek ik ook sponsors en ik zorg voor de organisatie van het programma waarbij zo’n publicatie wordt gepresenteerd. Ik ben er trots op dat we deze activiteiten tot nu toe steeds met een financiële plus hebben kunnen uitvoeren. Als beheerder van de Oudheidkamer ben ik verantwoordelijk voor het daar gevestigde documentatiecentrum. Hier worden ook regelmatig lezingen en vergaderingen gehouden. Verder lever ik een bijdrage aan de ledenadministratie, waarbij de gegevens doorgegeven worden aan Accountantskantoor Van Dort & Partners, die daarna de financiële administratie op een voortreffelijke manier en Pro Deo verwerkt.”

KIJKEN NAAR DE TOEKOMST

Los van het feit dat Co zich in de maandelijkse bestuursvergaderingen en in de speciale PR-werkgroep bezighoudt met veel lopende zaken, denkt hij ook voortdurend over hoe de vereniging ook in de toekomst het werk kan blijven doen en aantrekkelijk kan blijven voor nieuwe leden. “We moeten ervoor zorgen dat we ook jongeren bereiken om hen kennis te laten maken

met de geschiedenis van hun leefomgeving. Dat betekent dat we wellicht ook meer gebruik moeten gaan maken van moderne communicatiemiddelen om hen te bereiken. We organiseren regelmatig lezingen. Die worden doorgaans goed bezocht. Het

kan geen kwaad om na te denken hoe we die presentaties ook voor jongeren aantrekkelijker kunnen maken.” Co vindt ook dat we meer samenwerking moeten zoeken met andere verenigingen in de regio, zoals dat recent gebeurd is met Uithoorn. Hij vindt het jammer dat een nauwere samenwerking met de Historische Kring in Abcoude nog niet goed van de grond is gekomen. “Door met elkaar samen te werken kunnen we kosten besparen. Door informatie te delen kunnen we ook veel meer over het verleden te weten komen.”

“HET IS BELANGRIJK

DAT WE JONGEREN BIJ DE

VERENIGING BETREKKEN”

Waverveen

Het gebouw van de voormalige lagere school in Waverveen aan de Hoofdweg. De onderwijzerswoning aan de Hoofdweg nummer 8 is een gemeentelijk monument.

A photograph of an elderly man with a mustache and glasses, wearing a blue patterned polo shirt. He is sitting at a table with a white cup of coffee in front of him. The background shows a living room with a red armchair and a window with white curtains.

‘Genealogie is gebaseerd op nieuwsgierigheid’

**Stef Veerhuis,
stamboomonderzoeker en
verhalenverteller**

Een van de vele actieve vrijwilligers van de Historische Vereniging is Stef Veerhuis. Stef is geboren en getogen in Uithoorn. Hij groeide op in een gezin waar de oorlogsjaren niet ongemerkt aan voorbij waren gegaan. Zijn ouders richtten de blik vooral op de toekomst en probeerden de nare tijd zo snel mogelijk te vergeten. Er was in het gezin Veerhuis weinig behoefte om daar lang bij stil te staan. “De verhalen over vroeger moesten vooral van mijn moeder komen. Maar wij hielden ons niet zo bezig met wat er vroeger allemaal gebeurd was. Dat gold ook voor de geschiedenis van Uithoorn en in brede zin van de Proosdijlanden. We namen bij ons de dingen zoals ze waren.”

Het was min of meer bij toeval, dat Stef zich voor de familiegeschiedenis ging interesseren. Zoals dat bij veel families gaat, duikt er iets op uit het verleden en dan is er vaak wel een of ander familielid dat daar meer van wil weten en op onderzoek uit gaat. Zo ook bij de familie

Veerhuis. Stef: “In een editie van de Katholieke Illustratie uit 1930 stond op zeker moment een oude foto van een familie Veerhuis, die genomen was bij gelegenheid van een 50-jarig huwelijksfeest. De ‘Katholieke Illustratie’ was een familieblad, dat in de vorige

De Lindeboom

Briefhoofd van de biscuitfabriek 'De Lindeboom', ooit gevestigd in hartje Mijdrecht aan de Dorpsstraat. Het bekendste koekje van de fabriek was het internationaal bekende wafeltje froufrou.

eeuw veel gelezen werd. Op de foto herkende mijn vader zijn familieleden. Hij kende van een aantal ook de namen. We realiseerden ons dat we eigenlijk niet zo veel wisten van onze familie. Die foto bracht ons op het idee om op zoek te gaan naar de achtergronden. We kwamen terecht bij Ton Hagen, die in het toenmalig gemeentelijk archief van Mijdrecht werkte. Die heeft ons toen goed op weg geholpen. Na heel veel speurwerk in archieven en oude documenten kregen we veel gegevens van onze familie boven water. We kwamen erachter dat de familienaam al voorkwam ten tijde van de Bataafse revolutie. Een van onze voorvaders is ene Gerrit Veerhuys uit Wilnis. Hij was scheepmaker. Dan zie je dat er een Veerhuis-tak in Wilnis getraceerd kan worden en een tak in het toenmalige Bosch en Hove, nu Bozenhoven. Onze familie heeft door de eeuwen heen vooral bestaan uit scheepmakers en timmerlieden”, aldus Stef.

OP ZOEK NAAR DE FAMILIE

Wanneer je eenmaal met zo’n stamboomonderzoek bezig bent, raak je, volgens Stef, steeds meer geobsedeerd. “De basis van de genealogie is nieuwsgierigheid. Je ontdekt dingen en dan wil je verder spitten om nog meer te weten te komen. Je bent nieuwsgierig naar je voorouders, naar hun manier van leven uit die tijd. Hoe zag hun samenleving eruit, hoe ging men met elkaar om. Allemaal dingen waar ze bij de Historische Vereniging druk mee bezig zijn.”

WERKGROEP GENEALOGIE

“Een aantal jaren geleden stond het stamboomonderzoek nog niet zo hoog op de agenda”, vertelt Stef. “Eind 2007 besloot de Historische Vereniging een genealogiedag te organiseren. Daarvoor was erg veel belangstelling en dat was aanleiding om binnen de vereniging een aparte werkgroep genealogie in te stellen. Daar ben ik lid van geworden. De werkgroep stond toen onder leiding van bestuurslid Peter van Golen. We werkten veel samen met Ton Hagen en Dinie van Tol, die bij het gemeentearchief werkten. Er is in de

loop van de jaren ontzettend veel wetenswaardigs door vrijwilligers van de vereniging boven water gehaald. Ik durf wel te stellen dat we in de loop der jaren aardig wat deskundigheid hebben ontwikkeld. Maar we willen ook een klankbord zijn voor mensen die geïnteresseerd zijn of die zelf onderzoek willen doen. Daarom verzorgen wij met enige regelmaat op donderdag een genealogie inloophmiddag. We kunnen mensen die de familiegeschiedenis willen uitpluizen dan informeren over de manier waarop je zo’n onderzoek aanpakt. En tegenwoordig hoef je daarvoor niet eens meer het hele land door te reizen om in allerlei archieven te snuffelen. Ook digitaal kan men veel achterhalen. Ik ben er zeker van dat er nog tal van mensen rondlopen, die hun familieafkomst zouden willen doorgronden, maar niet goed weten hoe ze dat aan moeten pakken. Tegen die mensen zou ik willen zeggen: kom eens bij ons langs en wellicht kunnen we je op het juiste spoor zetten.”

VERHALENVERTELLER

In 2008 werd besloten het gemeentelijk archief onder te brengen in een centraal archief in Breukelen. Dat heet nu het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen. De verhuizing was een enorme klus. Daar is de historische vereniging ook nauw bij betrokken geweest.

“Daarbij kom je veel interessant materiaal tegen waarvan het zonde is dat het zomaar in dossiermappen verdwijnt. Het waren mannen als Fred de Wit en Piet Grundman, die mij toen op het spoor gezet hebben om hier stukjes over te gaan

schrijven voor ‘de Proosdijkoerier’. Dat doe ik nu al een aantal jaren met heel veel plezier. Ik stel daarbij vooral de mens centraal. Het verhaal over de koekfabriek ‘De Lindeboom’ is leuk, maar bij mij gaat het vooral om de mensen die er werkten. Wie was de eigenaar en hoe ging hij met zijn personeel om? Hoe leefden de arbeiders in die tijd? Hoe zat de maatschappij toen in elkaar? Wanneer we de geschiedenis in onze verhalen persoonlijk maken, zullen veel mensen dat herkennen. En dat is waar we met ‘de Proosdijkoerier’ op uit zijn.”

“IN MIJN VERHALEN STEL IK BIJ VOORKEUR DE MENS CENTRAAL”

1895

Het voormalige pand van de koekfabriek ‘De Lindeboom’ heeft gestaan op de plaats van het huidige winkelcentrum met dezelfde naam. Links op de foto het winkelpand van Van Doesburg. De oprichters van de fabriek behoorden tot de familie Van Doesburg.

‘Historisch materiaal hoort toegankelijk te zijn’

**Klaas Bakker,
coördinator documentatiecentrum**

Een van de activiteiten van de Historische Vereniging is het bewaren en beheren van historische materiaal. Daarvoor is een documentatiecentrum ingericht in de Oudheidkamer aan de Croonstadthoek in Mijdrecht. Een werkgroep van vijf vrijwilligers draagt er zorg voor dat de vele waardevolle documenten, boeken, landkaarten, ansichtkaarten, foto's en objecten goed worden opgeslagen. “We registreren dat allemaal netjes en zorgen dat het voor het nageslacht bewaard wordt”, zegt Klaas Bakker. “Maar een deel van dat materiaal zou eigenlijk beter tentoongesteld moeten worden in plaats van dat het in kasten en laden wordt opgeborgen. Dankzij de computerregistratie kunnen we het allemaal wel weer terugvinden, maar de toegankelijkheid zou nog wel verbeterd kunnen worden. Voor foto's en archeologische objecten zijn we nog niet zo ver met de computerregistratie. We hebben echter zoveel materiaal dat we nu al plaats tekortkomen, dus een museale opstelling zit er al helemaal niet in, nog afgezien van de extra menskracht die dat vereist. Dat ruimtetekort heeft onder meer ook tot gevolg dat we, afgezien van archeologische objecten die bij opgravingen naar boven zijn gekomen, het aanbod van andere historische objecten daarom noodgedwongen een beetje afhouden.”

Klaas Bakker is geboren in Heiloo in Noord-Holland. Om dichterbij zijn werk op Schiphol te wonen, verhuisde hij 1969 naar Mijdrecht. “Oorspronkelijk was ik niet erg geïnteresseerd in de historie van dit gebied. Je zou

kunnen zeggen dat ik een gemiddelde belangstelling had. Mijn interesse ging meer uit naar de natuur. Na mijn pensionering ben ik nog van plan geweest me als vrijwilliger bij de Stichting De Bovenlanden aan te

Begin twintigste eeuw

Zicht op de kerkvaart te Mijdrecht richting het oosten. Met links de Janskerk en rechts de molen van Gille.

melden. Maar toen ik op een gegeven moment een advertentie zag van de Historische Vereniging, waarin men om vrijwilligers vroeg, heb ik daar op gereageerd. Zo kwam ik voor een gesprek bij Co Oudshoorn terecht. Omdat administratie mij ook wel ligt, leek een rol in het documentatiecentrum wel een voor de hand liggende functie. In die periode zaten we nog in “de Boei” in Vinkeveen. Daar was de werkgroep Documentatie actief met het documentatiecentrum. Men kon daar wel wat hulp bij gebruiken. Later heb ik de rol van coördinator van Peter van Golen overgenomen.”

SELECTEREN

De Historische Vereniging krijgt regelmatig materiaal aangeboden, waarvan men denkt dat het de moeite waard is om dat voor het nageslacht te bewaren. “Wij gaan dan eerst bekijken waar het aanbod uit bestaat en of het past binnen onze collectie. Wanneer wij documenten aannemen, dan moeten die in principe openbaar toegankelijk zijn. Af en toe krijg je familiestukken, zoals dagboeken, die erg persoonlijk zijn. Wij adviseren dan soms dat men die documenten beter binnen de familie kan bewaren. Dan zijn er officiële stukken, zoals notariële akten of rechtbankdocumenten en dergelijke. Die gaan naar het Regionaal Historisch Centrum (RHC) in Breukelen. Hetzelfde geldt voor verenigingsarchieven en gemeentelijke stukken van particulieren. Die gaan in overleg ook naar Breukelen. Wanneer we van oordeel zijn dat het aanbod in onze collectie past, gaan we het registreren en in dossiers onderbrengen. Dat is soms nog wel een hele klus. Wanneer men ons een enkel dossier aanbiedt, is dat geen probleem. Maar wanneer het gaat om een uitgebreid archief dan zijn we daar wel even mee bezig. Ik verklap geen geheim als ik zeg dat Herman van Soest uit Wilnis over zo’n uitgebreide verzameling historisch materiaal beschikte. Na zijn overlijden is dat hier terecht gekomen en we zijn nog steeds bezig om dat allemaal onder te brengen. Gelukkig krijgen we daarbij nog wel hulp van Floor Groenendijk, jarenlang de kompaan van Herman en goed ingevoerd in diens collectie.”

TOEGANKELIJKHEID

De toegankelijkheid van al dat interessante materiaal baart Klaas wel enige zorg. Hij vindt het maar niks dat de geschiedenis in laden en kasten is opgeborgen. “De geschiedenis moet zoveel mogelijk voor het publiek zichtbaar dan wel toegankelijk zijn. We hebben bijvoorbeeld een grote hoeveelheid oude foto’s en ansichtkaarten die nog niet geregistreerd en dus nauwelijks toegankelijk zijn. Ook de regionale en lokale kranten schrijven de geschiedenis. Maar we hebben hier geen plaats om al die kranten op te slaan, dus we selecteren artikelen, die we vroeger uitknippen en beschreven en die we nu digitaal opslaan. Om iets terug te kunnen vinden, heb je trefwoorden nodig. Computerprogramma’s en digitalisering zullen in de toekomst die toegankelijkheid moeten verbeteren en waarborgen”, aldus Klaas. “We kunnen overigens voor ons werk nog wel een aantal vrijwilligers gebruiken. Dus mensen die het leuk vinden om ons te komen helpen, zijn van harte welkom.”

WEGGOOIEN KAN ALTIJD NOG

Klaas heeft nog een advies voor mensen die in het bezit zijn van historisch materiaal. “In veel families komen van die momenten voor, dat er opgeruimd moet worden. Opa en oma gaan kleiner wonen en kunnen niet alles meenemen naar hun nieuwe appartement. Of er is iemand overleden en de familie treft allerlei zaken aan, waarvan men vaak het bestaan niet eens wist. Soms herkent men de waarde, maar vaak ook niet. Dan vraagt men zich af wat men aan moet met die ‘oude rommel’. Deze mensen zou ik willen adviseren om even contact met ons op te nemen, voordat men spullen weggooit die wellicht enige historische waarde hebben. Samen kunnen we dan bekijken of er nog iets bij is wat de moeite van het bewaren waard is. Weggoeien kan altijd nog”, zegt Klaas.

Wij hopen u graag te ontmoeten in ons documentatiecentrum: Croonstadlaan 4a, 3641 AL te Mijdrecht.

Openingstijden: elke maandagmiddag van 14.00 - 16.00 uur en woensdagmorgen van 09.30 - 12.30 uur (met uitzondering van de maanden juni, juli en augustus).

Mijdrecht

Het vroegere gemeentehuis van Mijdrecht aan de Dorpsstraat is afgebroken. Maquettebouwer Alex van Ankeren maakte het gebouw op schaal na.

Over Van Doesburg en hun Lindeboom [3]

door Stef Veerhuis

Aan belangstelling zal geen gebrek zijn geweest tijdens de bouw van de nieuwe 'Lindeboom'. Op de kaalslag zou in 1911, voor Mijdrechtse begrippen, een futuristisch fabriekscomplex herrijzen. Een schepping van architect E.G. Wentink jr. uit Utrecht. Het nieuwe productiegebouw moest het antwoord zijn op de creatieve en explosieve dadendrang van de broers Van Doesburg. Alle aandacht was gericht op het optimaliseren van het productieproces. Niet alleen om landelijk aan de toenemende vraag te kunnen voldoen, maar tevens om aan de ontluikende export te kunnen voldoen. De verwachtingen zullen dus hoog gespannen zijn geweest.

Het zal zeker even slikken zijn geweest toen de rechter, in de zaak over de naamgeving van 'hun' froufrou, de firma B. van Doesburg in het ongelijk stelde. Vanwege het feit dat de concurrentie tussentijds het succesvolle wafeltje onder dezelfde naam op de markt had gebracht. De van huis uit meegekregen strijdbaarheid liet niet zo heel lang op zich wachten. Zoals het berichtje in De Haagsche Courant van 17 oktober 1908. Daarin werd gemeld, dat er van tijd tot tijd een rode automobiel van Van Doesburg was waargenomen. "(...) Voorzien van vlaggetjes, met in de etalagekast pakken met de smaakvolle froufrou wafel." Daar zou het niet bij blijven. Jaar in, jaar uit verschenen in vele landelijke dagbladen steeds opnieuw advertenties, waardoor ook de rest van Nederland hiervan op de hoogte werd gebracht.

Het rollenpatroon binnen de vennootschap onder firma wierp al snel de beoogde vruchten af. Het stelde de

Blauwdruk Nieuwbouw

1975

De laatste turf wordt gestoken. Het einde van een tijdperk. Het zware handwerk van de turfmakerij is niet meer rendabel. Tevens komt de nadruk in de Vinkeveense plassen meer te leggen op de recreatie.

drie broers in staat om zo nodig en ieder voor zich, snel te kunnen handelen. Arnoldus vanuit Mijdrecht waar hij al zijn creatieve impulsen kon verwezenlijken. Broer Willem in Amsterdam, die daar het verkoopkantoor, magazijn en expeditie beheerde. Wijnand, de jongste broer, zal in Kleef zijn handen vol hebben gehad om daar het eerste exportproject te laten slagen. Naast creativiteit en doortastendheid werd er volop gebruik gemaakt van nieuwe mogelijkheden, zoals de telefoon. In Mijdrecht was de firma Van Doesburg de eerste met een telefoonaansluiting en daar bereikbaar onder nummer twee. Dit gaf de broers mogelijkheden om vanuit Mijdrecht, wanneer dat gewenst was, onderling overleg te kunnen plegen met zowel Amsterdam als Kleef.

De spin in het web was Willem van Doesburg. In nauwe samenwerking met het agentschap Laseur & Rutgers van der Loeff slaagde hij er in om vernieuwende strategieën tevoorschijn te toveren. Zo gingen ze niet alleen te rade bij reeds bestaande distributiekkanalen maar presenteerden ze zich ook op handelsbeurzen. Zij schuwden het niet om zo de concurrentie aan te gaan met bestaande bedrijven, als Verkade in Zaandam, Victoria in Dordrecht en Van Melle in Breskens.

Vloeiblad De Lindeboom 1919

Het weerhield hen er ook niet van om de "vergeten" stukjes Nederland te gaan bewerken met lokale adver-

tenties. Zelfs de bevoorrading met de tjalk 'Bernardus Marrigge' van Mijdrecht naar Amsterdam werd nog eens kritisch bezien. Dit kwam omdat de reisduur herhaaldelijk te wensen overliet en moeilijk was in te schatten. Men wilde hoe dan ook voorkomen dat ze in Amsterdam 'zonder kwam te zitten'. Daarom kregen de gebroeders Stofberg in 1911 opdracht, om een 19 meter lang ijzeren motorschip, de 'Bernardus Maarten' van 20 PK te bouwen. Al wilde de eerstvolgende winter daar nog niet aan meewerken.

Algemeen Handelsblad Motorschuit Doesburg 10-02-1912

In het voorjaar van 1914 lieten de broers opnieuw van zich horen wat betreft het verkrijgen van naamsbekendheid. Vorstelijk gezeten in "ene kleurrijke reclame automobiel" lieten zij een froufrou-koningin landelijk haar opwachting maken. Dat gebeurde door het uitdelen van gratis sluitzegels aan de jeugd en zou het begin zijn van haar bezoeken aan velerlei evenementen. Later zou Marie Schoonhoven, een 16 jarige inpakster uit Amsterdam, model staan op de verpakking van het totale 'Lindeboom' assortiment.

Uitgifte sluitzegels

Schiedamsche Courant, 13-07-1914

1984

Oprichting historische vereniging De Proosdijlanden. Op initiatief van burgemeester Haitsma komen op 29 mei twaalf belangstellenden bijeen. Op 22 augustus is gekozen voor de naam **Proosdijlanden**. Als oprichtingsdatum is gekozen voor 20 september 1984.

Marie Schoonhoven

Direct na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog rezen er problemen met de voedselvoorziening, omdat een groot deel van de bevolking aan het hamsteren was geslagen. Met de afgekondigde levensmiddelenwet van 3 augustus 1914 trachtte de overheid dit hamsteren tegen te gaan, maar veel effect had dit niet. Daarnaast kreeg het land te maken met de randverschijnselen van de oorlog, zoals de afgekondigde mobilisatie van het leger en de grote aantallen Belgische vluchtelingen die opgevangen moesten worden. Toen in toenemende mate koopvaardij schepen werden getorpedeerd kwam de internationale handel langzaam tot stilstand en nam de werkloosheid toe. Het voedsel werd schaars en ging op de bon. Al deze onrust droeg bij aan stijgende prijzen en een snel opkomende zwarte markt. Het zal niet alleen burgemeester M. Fernhout, die op 21 juli 1914 was geïnstalleerd, voor moeilijke keuzes en dilemma's hebben geplaatst. Dat zal zeker het geval zijn geweest voor de gebroeders Van Doesburg, die recent hun nieuwe bedrijfspand in gebruik hadden genomen. Zo moest er bijvoorbeeld eind december snel gehandeld worden om de productie van nieuwe producten als CHOCOLADE TOBI, MOCCA STANGEN en TRIC TRAC gaande te houden. Op de valreep slaagden ze er in om een leveringsovereenkomst af te sluiten met de 'Hollandse Cacao- en Chocolate fabrieken Bensdorp & Co' in Amsterdam. Met als positieve bijkomstigheid dat deze onderneming ook een vestiging had in Kleef en

Collectie Hans van Zwieten Sluitzegels De Lindeboom

1986

Ook het goederenvervoer via de Haarlemmermeerspoorlijn stopt. Op de foto het stationsgebouw van Vinkeveen, tegenwoordig bekend als 'Het Spoorhuis'. Authentieke details in het gebouw zijn bewaard gebleven.

Bron archive XOX Biscuitfabrik GmbH Cleve Rhld

daar het dochterbedrijf XOX bediend kon worden. Diezelfde doortastendheid was ook te bespeuren bij twee aanvragen voor een Hinderwetvergunning, waar een beroep op kon worden gedaan. Zo verkreeg molenaar A. Gille elektriciteit dankzij een bovengrondse kabel vanuit 'de Lindeboom'. Een geruststellende zekerheid voor het geval er eens geen wind zou zijn. Voor het dagelijks benodigde melkquotum kon Van Doesburg een beroep doen op naaste buur W. Verburg Czn., die met zijn tijd was meegegaan. Anders dan zijn collega-melkboeren had Verburg namelijk wel de beschikking over een automobiel en een elektromotor voor de melkbereiding. Dit stukje vooruitgang en kwaliteitscontrole kwamen goed van pas toen er in de regio een oorlog over de melkprijs losbarstte. Voor de door schaarste getroffen gezinnen betekende dit een buitenkansje, zonder dat men zich realiseerde dat de noodzakelijke hygiëne en controle nog wel eens te wensen overliet. Het was slechts een kwestie van tijd toen in 1915 het eerste geval van tyfus werd gemeld in Mijdrecht. De heftige uitbraak die volgde gaf voldoende aanleiding om het ziekenhuisje op Hofland in gereedheid te brengen.

Voormalig ziekenhuis Hofland Mijdrecht

In augustus 1916 had minister Posthuma de Distributiewet afgekondigd. Aanbod en vraag waren al enige tijd uit balans, o.a. door de export van levensmiddelen naar Duitsland. De prijsstijgingen liepen daardoor op tot meer dan twintig procent. Om zuinig om te gaan met energie werd voor het eerst de zomertijd ingevoerd. Belangrijke eerste levensbehoeften als boter, kaas, melk, zeep, steenkool en tarwe werden gerantsoeneerd en gingen 'op de bon'. De toenemende schaarste was er mede oorzaak van dat men soms op zoek moest naar surrogaten. Zo kon koffie bijvoorbeeld gemaakt worden van chicorei en eikeltjes en door bouillonblokjes te smelten verkreeg men jus. Vanwege de grote schaarste aan tarwe werd de aardappel gebruikt als vervanger voor bloem. Wat betreft zuivel en brandstof had men het hier, in vergelijking met de grote steden, slechter kunnen treffen. Aan de dagelijkse bede "Geef ons heden ons dagelijks brood", kon lang niet altijd worden voldaan. De klaagzang over dit grote gemis deed de regering in besluiten om in 1917 het zogeheten 'Regeeringsbrood' te introduceren. De receptuur bestond uit een mix van Nederlandse tarwe, rogge en aardappelmeel. Het oogde wat klef en

1989

Samenvoeging van de dorpen Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen, Waverveen, Amstelhoeke en De Hof tot de gemeente De Ronde Venen.

smaakte nogal zurig en zou de geschiedenis ingaan als 'Posthumacake'. Maar ook daar had Arnold van Doesburg een smaakvol antwoord op.

Delpher Regeringsbrood Apeldoornsche courant 15-06-1918

Rest de vraag hoe het gesteld zal zijn geweest met de schaarste aan grondstoffen bij 'De Lindeboom'. Door het wegvallen van buitenlandse concurrentie hadden de industrie en handel vrij spel verworven op de nationale en internationale markt. Een gang van zaken die voor de Nederlandse economie positief uitpakte. Iets wat in tijden van schaarste ook te bespeuren was bij 'De Lindeboom'. Al zal de schrik om het hart zijn geslagen toen op 29 december 1916 opnieuw brand uitbrak. Het luiden van de klok van de Hervormde kerk en met het brandspuithuis in de Kerklaan moet het verrichten van de bluswerkzaamheden geen probleem zijn geweest. Het verslag dat de krant 's anderdaags publiceerde schetst echter een heel ander verhaal, zoals u kunt lezen. Naar het waarom van deze handelswijze zal het gissen zijn geweest. Maar van een pas op de plaats maken, is weinig te merken geweest.

Nog geen twee maanden later presenteerde men zich op de Eerste Jaarbeurs in Utrecht. De resultaten en prognoses zullen van dien aard zijn geweest dat in juli 1917 aan de gemeente het verzoek werd gedaan om de Kerklaan met achterliggende percelen te mogen

aankopen. Na toezegging dat zowel Pieneman met zijn tabaksbedrijfje, als de toegang tot het brandspuithuis gewaarborgd zouden blijven, werd de koop gesloten voor fl. 5239,-.

Delpher Algemeen Handelsblad Brand 29-12-1916

Geraadpleegde bronnen

Hinderwet aanvragen en notarieel archief RHC Breukelen - Proost-koerier december 1993 - Delpher kranten - Wiewaswie - collectie bescheiden De Lindeboom Fred de Wit - 'Biscuitfabrik Holland G.m.b.H.' Gildehaus von Günther Bramer- XOX Archive Cleve - Industrieel Nederland 1921 - G.G.A. Just de la Pasière. Historische Bibl. Doc. RHC Breukelen 01.506 - Fre Morel, De vergeten hongerwinters

1999

Plan de Venen: Een omvattend plan voor aangrenzende natuurgebieden binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS, tegenwoordig natuurnetwerk Nederland NNN) verbindt de plassengebieden van Loosdrecht via de Ronde Venen met Nieuwkoop.

Beeldreportage 35 jaar

1. Conceptlogo van de vereniging uit 1984
2. Voorblad uit 1985 van ons kwartaalblad de Proosdijkoerier (tot en met 1997 de Proostkoerier)
3. Logo van de historische vereniging sinds 2009
4. Logo van de Stichting Proosdijer Publicaties
5. Wapen van de gemeente De Ronde Venen (sinds 2016)

1

2

3

4

**Stichting
Proosdijer
Publicaties**

5

2003

Dijkverschuiving in Wilnis. Op 26 augustus 2003 breekt de dijkwand van de Ringvaart te Wilnis. De 'nieuwbouwwijk' Veenzijde loopt onder water. Een nieuwe damwand wordt aangelegd.

Viering van 900 jaar Wilnis:

- 6. Joop en Gerry Verbeek
- 7. Diny Kroon-Vis met dochter
- 8. De heer en mevrouw D. Van der Vaart
- 9. Erepoort met wapens geschilderd door Rikste Groenendijk

2012

Restauratie R.K.-kerk te Vinkeveen. De 'kathedraal van De Ronde Venen' krijgt in 2012 een ingrijpende renovatie. De foto is genomen vanaf de toren en we kijken richting het oosten met in het midden de N201.

10

11

12

13

14

Dijkdoorbraak Wilnis

- 10. Dijkdoorbraak Wilnis op 26 augustus 2003
- 11. Herstelwerkzaamheden
- 12. Zicht op de ravage vanaf de brug in de N212
- 13. De nieuwe damwand is geplaatst
- 14. De Ringvaart is weer gevuld met water

2016

De Gemeente De Ronde Venen krijgt een nieuw gemeentewapen. In het schildhoofd het Lam Gods (Mijdsrecht). De vink in de schildvoet komt uit het wapen van Vinkeveen. De slang uit het wapen van Wilnis. De sleutels uit het wapen van Abcoude-Proosdij en de zuilen uit het wapen van Abcoude Baambrugge.

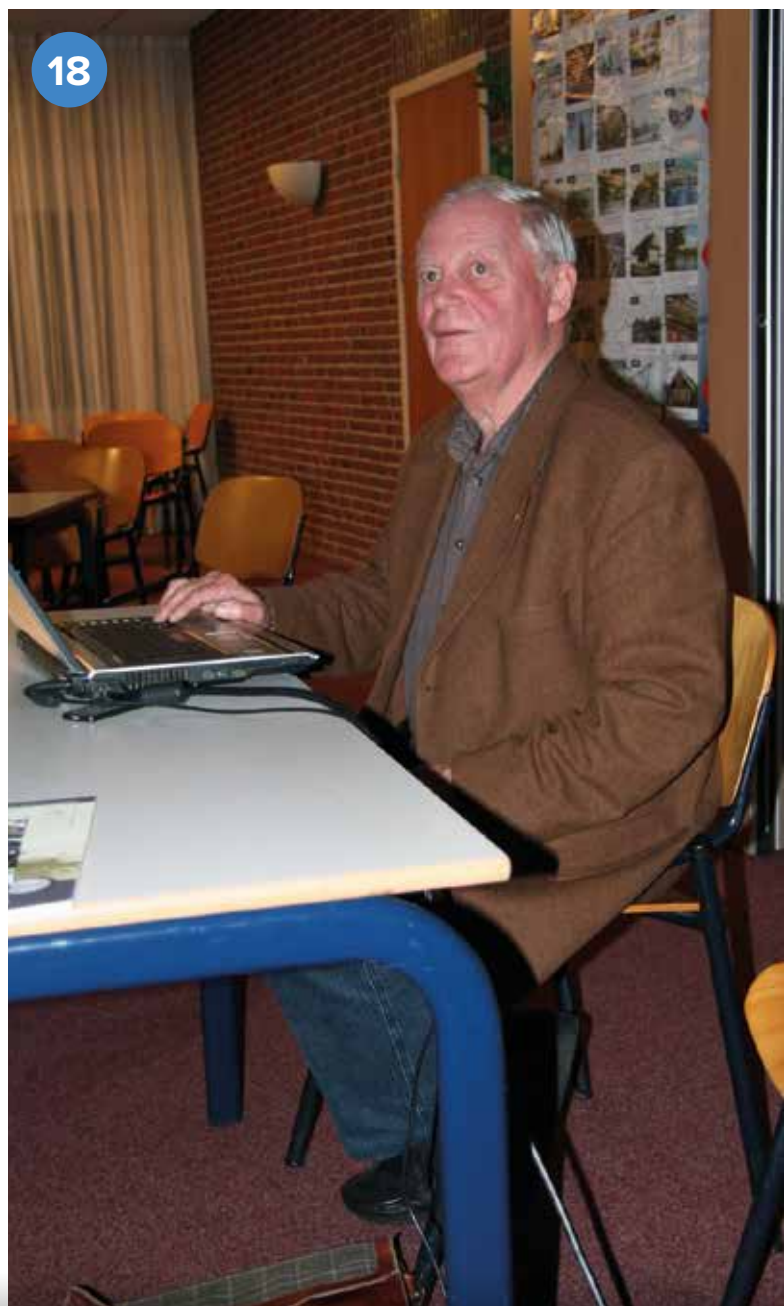
15

16

17

18

Tentoonstellingen en lezingen

- 15. Succesvolle brandweertentoonstelling in 2007 (Fort bij Uithoorn)
- 16. Promotiekraam tijdens de Dag van het Veen op 23 augustus 2008
- 17. Opening Oudheidkamer in Dorpshuis van Vinkeveen 2010
Jacques Dekker schenkt historisch filmmateriaal
- 18. Piet Koster vertoont historische foto's van Vinkeveen (2012)

2016

HV De Proosdijlanden verhuist naar de Croonstadtlaan 4a te Mijdrecht, de Oudheidkamer in gebruik genomen.

19

20

21

22

23

Oudheidkamer

- 19. De historische vereniging verhuist van Vinkeveen naar Mijdrecht (2016)
- 20. Idem
- 21. Idem
- 22. Opening nieuwe Oudheidkamer aan de Croonstadlaan 4a
- 23. Idem

2018

In de omliggende polders worden gedenkzuilen geplaatst ter nagedachtenis aan de bemanningsleden van de ter plaatse neergestorte vliegtuigen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Promotie en jaarmarkten

- 24. Promotiekraam op de jaarmarkten in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen
- 25. Ooit een etalagereclame in de winkel van Verkaik (Mijdrecht 2008)
- 26. Idem met nieuwjaarswens

2019

Gemeentehuis (1828 - 1976)

Op de plaats van het huidige gemeentehuis werd in 1828 ook het eerste gemeentehuis van Mijdrecht gebouwd. Vanaf 1878 werd een deel verhuurd aan het postkantoor. De toegang hiervan was tot 1910 via de ingang van het gemeentehuis. In 1976 werd dit monumentale pand afgebroken.

www.shoppingmijdrecht.nl
www.proosdijlanden.nl

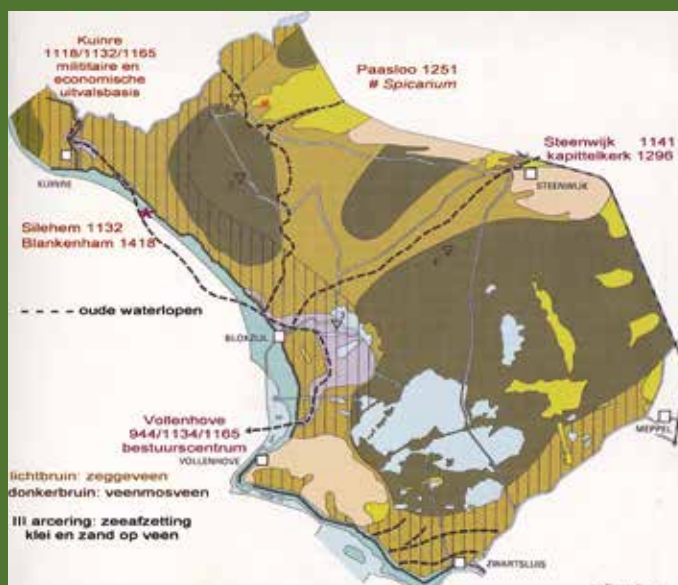
In de Dorpsstraat van Mijdrecht ligt een tiental bijzondere stoeptegels. Markante gebouwen in hartje Mijdrecht zijn met een foto en een korte beschrijving te zien voor het winkelend publiek.

Reactie ontginningsverhaal

door Jo Steenstra

In het vorige nummer van de Proosdijkoerier staat ook een artikel over de ontginning van De Ronde Venen en de aldaar veronderstelde veenkoepel. Het lijkt erop dat die ontginning vrijwel parallel liep met de ontginning in NW-Overijssel. Geen wonder, de bisschop van Utrecht was landsheer van het Sticht (Utrecht) en van het Oversticht (Overijssel) en had een zomerresidentie in Vollenhove, niet ver van Blankenham. Ook natuurgebied de Weerribben was ooit een veenkoepel!

De nederzetting Silehem/IJsselham, vermeld in 1132 maar stellig ouder, is met de ontginning mee oostwaarts opgeschoven. De oude locatie nabij de Zuiderzeekust kreeg in 1418 de naam Blankenham. Blankenham is altijd klein gebleven, met vooral redelijk welvarende veeboeren, nogal vrijzinnig-protestants.

Nog steeds sta ik versteld van de grote gemeenschapszin aldaar, waarbij de enige kerk (nu PKN) probleemloos door allen voor alles en nog wat wordt gebruikt. Vanwege de ligging aan de Zuiderzee heeft Blankenham enorm te lijden gehad van watersnoden, getuige de kolken achter de zeedijk als restanten van golfoverslag. Bij de watersnood van 1825 kwam 10 procent van de

bevolking om! Daarna is een kanon aangeschaft. Voor buitenstaanders heel bevreemdend: het staat niet op de dijk richting de Zuiderzee, maar juist aan de landkant aan de voet van de zeedijk. Het is namelijk een hoogwaterkanon, waarvan het geluid verdroeg over het achterland; het aantal schoten was een indicatie voor de mate van gevaar. Het kruithuisje erbij heeft een ingenieuze dakconstructie: dat wordt opgetild ter voorkoming van schade door de luchtdruk van schoten.

2019

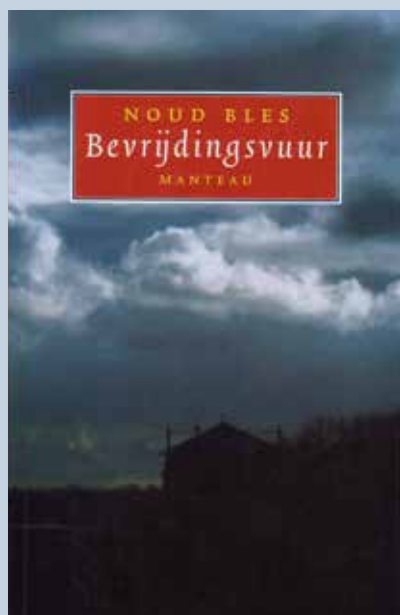
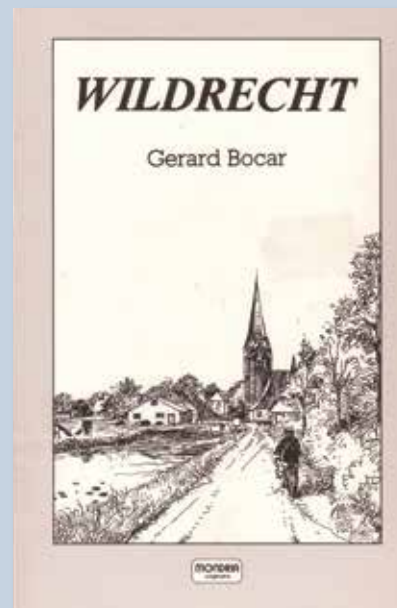
Op 19 oktober viert de historische vereniging De Proosdijlanden haar 35-jarig bestaan met als centrale activiteit een mogelijkheid tot het laten taxeren van antieke boeken of porselein. Zie ook elders in deze Proosdijkoerier.

Meer regionale proza

Op de oproep van Chris Woerden in ons juninummer reageerde Nico Röling: “Ik heb er zelf twee: ‘Bevrijdingsvuur’ van Noud Bles, uitgeverij Manteau, Antwerpen 1994 en ‘Wildrecht’ van Gerard Bocar, Mondria uitgevers, Hazerswoude 1988.”

‘Wildrecht’ is een samentrekking van Wilnis en Mijdrecht. Gerard Bocar is een schuilnaam van een journalist van het toenmalige weekblad ‘De Ronde Vener’. Het is een sleutelroman. Alle personen die in het boek voorkomen zijn te herleiden tot bestaande personen. Voor de hoofdpersoon stond burgemeester Dirk Haitsma van Mijdrecht model.”

Het beschrijft de ambities van burgemeester Den Dirck voor een nieuw raadhuis. Hij weet het politieke spel goed te spelen, maar wordt gehinderd door - zoals hij dat zelf noemt - ‘objectieve verslaggeving in de pers’. Een verhaal dat de dorpspolitiek op de hak neemt.

‘Bevrijdingsvuur’ van Noud Bles vertelt een dubbelverhaal van Benno Goethart, een zoon op zoek naar de houding van zijn vader aan het einde van de Tweede Wereldoorlog en zijn eigen confrontatie met het verloop van de Golfoorlog in 1993. Stukje bij beetje worden heden en verleden gereconstrueerd.

De beschrijvingen van Vinkeveen in 1945 geven een aardig sfeerbeeld.

“Vinkeveen bestond slechts uit één zijstraat en één doorgaande weg... Vanaf de Herenweg had hij uitzicht over polders aan de ene en laagveenplassen aan de andere kant. Vinkeveen was een laag punt op een breekbaar dunne lijn in een ondiepte. Het land lag overal lager dan het water...”

Gratis antiëktaxaties door experts van 'Tussen Kunst & Kitsch' in De Willisstee op 19 oktober 2019

Onze historische vereniging 'De Proosdijlanden' bestaat 35 jaar. U kunt het jubileum meevieren, want op 19 oktober a.s. kan eenieder in De Willisstee antieke kunst laten taxeren. Daarvoor zijn twee experts beschikbaar, bekend van tv-programma 'Tussen kunst en kitsch'. Bas Hesselink taxeert boeken en afbeeldingen. Joseph Estié taxeert Europees porselein, meubels en zilver.

Naast de taxaties biedt het programma die middag uitgebreide informatie over onze werkgroepen genealogie, archeologie, monumentenbeheer en het documentatiecentrum van de vereniging aan de Croonstadtdlaan in Mijdsrecht. Het geheel wordt omlijst door nostalgische beeldpresentaties en passende muziek.

JOSEPH ESTIÉ

Joseph Estié taxeert Europees porselein tot 1890, meubelen en zilver en gespecialiseerd in Delfts aardewerk.

Estié is werkzaam voor Salomon Stodel Antiquités, dat handelt in objecten uit de periode 1580-1820. Sinds 1983 is Estié makelaar en beëdigd taxateur in antiquiteiten. Zijn gouden tip voor mensen die net beginnen met het aanschaffen van kunst, is dat zij nooit de moed moeten opgeven. **Hun middelen zijn nog zo**

gering, dat ze beter boeken over het onderwerp kunnen kopen dan het kunstwerk zelf. Daarmee verdiepen ze hun kennis en de kans dat ze later hun slag kunnen slaan, wordt dan alleen maar groter.

BAS HESSELINK

Bas Hesselink taxeert boeken, prenten, gravures en tekeningen. 'Een kostbaar boek is kostbaar geboren.' Wanneer in onze tijd een oud boek kostbaar is, dan was de inhoud en/of de vorm ook al kostbaar toen het voor het eerst gedrukt werd. Nadat Bas Hesselink en zijn compagnon in 1970 Antiquariaat FORUM oprichtten, is dit uitgegroeid tot een wereldwijd bekend en erkend bedrijf op het gebied van zeldzame oude boeken, handschriften en prenten en kaarten. In 2000 is Laurens Hesselink, de oudste zoon van Bas Hesselink, met zijn vader gaan samenwerken, waardoor jarenlange ervaring is gebundeld met nieuw enthousiasme, energie en nieuwe visies.

WAARDEBEPALING

In De Willisstee is het op 19 oktober mogelijk om zelf (vermoedelijke) kunstschaten te tonen om zo meer informatie te krijgen en een inschatting van de waarde. Wie een of meerdere bijzondere objecten in huis heeft, wil er vast een deskundige naar laten kijken.

Iedereen die dat wil, kan zich aanmelden via info@proosdijlanden.nl of door gebruik te maken van de meegeleverde flyer bij deze Proosdijkoerier. De experts zullen tussen 14.00 en 16.00 uur objecten publiekelijk taxeren. De zaal is open vanaf 12.30 uur.

Belangstellenden zijn ook van harte welkom als publiek, zonder voorwerpen om te laten taxeren. Kijk voor meer informatie op: www.proosdijlanden.nl

Algemene Ledenvergadering

Hierbij wordt u uitgenodigd voor een ledenvergadering, die zal worden gehouden op donderdag 21 november 2019 in de Oudheidkamer, Croonstadtlaan 4a te Mijdrecht. Aanvang 20.00 uur.

AGENDA

1. Opening door de heer R. Blans, voorzitter
2. Verslag van de ledenvergadering van april 2019 (dit verslag is in te zien via onze website)
3. Bespreking beleid
 - a. Voorstellen activiteiten 2020
De diverse stukken zijn eveneens in te zien via onze website, deelpagina 'bestuur'.
4. Bestuursverkiezing
Volgens het aftreedschema hebben Wiesje Dijkxhoorn, Paul Hoogers, Jan van Breukelen en Jaap Meulstee hun periode van drie jaar als bestuurslid erop zitten. Zij zijn allen herkiesbaar.
5. Bespreking en vaststellen van de begroting 2020
De financiële stukken leggen wij ter vergadering ter inzage. Mocht u vooraf inzage willen hebben in de begroting dan kunt u contact opnemen met onze penningmeester, de heer J. Van Breukelen.
6. Rondvraag en sluiting

Na de pauze volgt een lezing van de heer Jan van Renswoude.

OPGRAVINGEN IN MIJDRECHT CENTRUM

In januari 2018 is in de oude dorpskern van Mijdrecht een archeologische opgraving uitgevoerd door de VUHbs, sinds 1997 het archeologisch opgravingsbedrijf van de Vrije Universiteit Amsterdam. Hierbij zijn belangrijke vondsten gedaan die dateren vanaf het begin van de Late Middeleeuwen tot in de Nieuwe Tijd. Het betreft de periode van ca. 1300 tot 1900. Opgegraven zijn de resten van woonhuizen, waterputten, beerputten, sloten en greppels. Ook zijn de resten van de oude molen aangetroffen, die hier tot in het midden van de vorige eeuw stond. Er zijn vondsten gedaan van aardewerk, natuursteen, dierlijk bot en metaal. Bovendien is een opmerkelijke vondst gedaan van zilveren munten. Over deze vondsten zal de opgravingsleider Jan van Renswoude deze avond uitgebreid vertellen.

Is dat iets voor u?

Onze vereniging kent diverse werkgroepen en activiteiten, waarbij vrijwilligers actief zijn. De werkgroepen genealogie, archeologie, PR, documentatie en monumenten kennen een zekere regelmaat in bijeenkomsten of werkzaamheden. U kunt daar altijd bij aansluiten. Kom eens een keertje vrijblijvend kijken of vraag één van de bestuursleden naar de mogelijkheden.

Ook bij diverse activiteiten zoals lezingen, jaarmarkten, excursies en rond ons kwartaalblad zijn vrijwilligers actief voor ons historisch erfgoed. Soms voor enkele keren per jaar, soms wat vaker. Heeft u interesse? U bent van harte welkom (zie ook onze website www.proosdijlanden.nl onder 'werkgroepen').

Lid worden?

Bel dan naar 0297 - 282190 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

“U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd. Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief”.

DOELSTELLING VAN DE VERENIGING:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Copyright

Overname van artikelen uit de Proosdijkoerier is toegestaan mits met uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Digitale nieuwsbrief

Wilt u - net als ruim elfhonderd andere betrokkenen - op de hoogte blijven van al onze activiteiten?

Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan regelmatig onze nieuwsbrief.

Zie ook onze website: www.proosdijlanden.nl

Belangrijke data van 2019

19 oktober Viering vijftiendertigjarig bestaan HV.

21 november Algemene Ledenvergadering + lezing

**Inleverdatum kopij volgende nummer:
uiterlijk 1 november 2019**

‘De Proosdijkoerier’ is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging ‘De Proosdijlanden’, geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Hoofredactie

Dhr. Jaap Meulstee
Adres: Conincksmeer 5, 3645 WG Vinkeveen
E-mail: jaapmeulstee@ziggo.nl

Tekstredactie

Dhr. Jan Rouwenhorst

Vormgeving

Dhr. Jaco Kroon - Pijl14 grafisch ontwerp
E-mail: info@pijl14.nl
Website: www.pijl14.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis
Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Rob Blans
E-mail: rob@blans.eu

Secretaris, excursies en lezingen

Mw. Geertje Oerlemans
Per adres: Croonstadlaan 4a, 3641 AL Mijdrecht
Telefoon: 0297 - 256660
E-mail: geertje.oerlemans@ziggo.nl

Penningmeester

Dhr. Jan van Breukelen
E-mail: jm.vanbreukelen@xs4all.nl
Bankrekeningnummer: NL89 RABO 0369 6185 05

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten
E-mail: ha911@live.nl

Publicaties (PK, nieuwsbrief en website)

Dhr. Jaap Meulstee
E-mail: jaapmeulstee@ziggo.nl

Archeologie

Dhr. Paul Hoogers
E-mail: p.hoogers@icloud.com

Monumenten

Mw. Wiesje Dijkxhoorn
E-mail: w.dijkxhoorn@ziggo.nl

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn
E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Genealogie

Dhr. Stef Veerhuis
E-mail: stefveerhuis@outlook.com

Ledenadministratie

E-mail: administratie@proosdijlanden.nl
Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op dit mailadres.

Adres vereniging (Oudheidkamer)

Croonstadlaan 4a, 3641 AL Mijdrecht

Website: www.proosdijlanden.nl

E-mail: info@proosdijlanden.nl

Facebook: www.facebook.com/proosdijlanden

Contributie: € 17,50 per jaar

Losse exemplaren van de Proosdijkoerier: € 4,90 per stuk

Oplage: Circa 1200

ADVERTENTIEPAGINA
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJD E OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA ACHTERZIJDE OMSLAG

RABOBANK

IN BEZIT VAN AVANTI